

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

IVRIS CANONICI|| SEV PONTIFICII|| PARTITIONES,||

Grégoire, Pierre

[Frankfurt], 1595

VD16 G 2996

9 De personis ecclesiasticis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63677)

catu Ecclesia sumitur, & explicatur in c. ADE PERSONIS EC-
cum autem, 24. de iure patronat. & gless.
ad c. quia clerici, eod. tit. l. de iure patrona.
ad verbum, Aduocatas, aut Aduocatum

esse ius patronatus aliquando, vt in illo lo-
co: quandoque vicedominatum vel custodi-
diam, seu guardiam; item ius esse processio-
nis vel frequentationis, vt in can. pia men-
tis, 26. & sequen. Frigentius, 16. quastio.
7. quandoque gratiam, vt in ca. si quis E-
piscoporum, 16. quast. 5. Processionis hon-
or pro fundatione reseruatur patrono, vt
etiam alimenta iuxta facultates Ecclesia,
si ad inopiam perueniat, can. nobis fuit, 25.
de iure patrona. cum similib. Aduocatio-
nis vestigia pro guardia, in Lotharingia
plura annotati, dum essem ibi professor,
maxime in territoriis que fuerunt ali-
quando iuris Ecclesiastici: dum enim Ec-
clesia vel alii pagi vexarentur in bonis vel
a Domini vicinis, vel ab hostibus, aduo-
cauerunt in auxilium ad vim prohiben-
dam Dominos alios quosdam seculares, ar-
mis vel potentia precipuos, quorum ope se-
curus sibi subditi viuere possent, ab incur-
sibus per illos defensi. Eoque nomine illis
Aduocatis, vel redditus quosdam constitu-
erunt annuos; vel partem aliquam iuris-
dictionis vel honoris, vel multarum con-
cesserunt. Et proinde in illis pagis & po-
pulis, in quibus aduocati sunt potentiores, in
custodiam inueniuntur duo Domini, v-
nu naturalis, vel Ecclesia, seu is, cui ius
suum cessit, & aduocatus, qui vulgo dici-
tur corrupta voce latina, Seigneur voue,
ou aduoue, a verbo, Aduocatus. Sic in
Dominio cuiusdam mea ditionis, de Babel-
lemeote iuxta ciuitatem Marsalem,
quam habui a carissima, & castissima
uxore mea Francisca de Burchel, qua de-
cessit pridie idus Nouembris, & sepulta
est Pontomussi, anno Domini, 1588.
mecum adest, olim dum diuo Abbatia
esset sancti Michaelis, Aduocatus Do-
minus: qui quadam tantum eo nomine ex-
igna percipit.

CLESIASTICIS.

TIT. IX.

^a Ad hanc tractationem referri possunt tituli de
regularibus & transeuntibus ad religionem lib.
3. decre. titu. 31. & in Sexto lib. 3. tit. 14. in Clem.
lib. 3. tit. 9. de conuersione coniugatorum lib. 3. de-
cretal. titu. 32. de statu monachorum & canoni-
corum regularium, lib. 3. decretal. titu. 35. & in
Sexto lib. 3. tit. 16. in Clem. lib. 3. tit. 10. 16. q. 1. &
2. Eo pertinet titulus. C. de episcopis, & clericis,
lib. 1. C. de sanctissimis Episcopis, & ideo amabi-
libus, & reuerendissimis clericis & monachis, No-
uella 123. de monachis nouella 5. Hac constitutio
interpretatur priorem constitutionem, de his qui
ingrediuntur monasterium, & de substantiis eo-
rum, ex quo tempore oporteat eam valere, nouel-
la 76. quomodo oporteat monachos viuere, no-
uella 133. de clerico agrosante vel debilitato, libr.
3. tit. 6. de clericis coniugatis, lib. 3. decretal. tit. 3.
& in Sex. lib. 3. tit. 2. de conuersione coniugato-
rum, lib. 3. tit. 32. constitutio qua de dignitatibus
& Episcopatus filium liberat a patria potestate,
nouella 81.

CAPVT I.

Continuatio, qui ve dicantur clerici, &
Ecclesiastica persona.

STatus clericalis in Ecclesia positus est,
a quo Deo consecrati, contemplationi,
& cultui diuino vacantes, a laicis distin-
guuntur; cuius appellatione clerici veniunt.
b Possit & latius extendi Ecclesiasticarum
personarum appellatio quam clericorum,
si ordinatione consideres; quia appella-
tione Ecclesiasticæ personæ veniunt cle-
rici moniales, conuersi, conuersæ, quæ ta-
men vt diuersa in iure ponuntur, **c** conti-
nentur, & canonici. **d** Clericos vero dice-
mus proprie omnes in vniuersum, qui in
fortem, hoc est in partem Domini assumti
sunt, in aliquo gradus vel ordinis minist-
rio. **e** Quare, & ideo rationem rotundam
pilorum in vertice capitis in formam co-
ronæ, dum iniantur, suscipiunt, ex insti-
tutione Romanæ Ecclesiæ, in signum re-
gni cælestis, & quod temporalia deposue-
runt, vt fortem dominicam consequeren-
tur. **f**

SCHOLIA.

- a *Status clericalis dicitur, in cap. cum ex eo, 34. de electione in Sexto.*
 b *ca. duo sunt genera, 12. q. 1.*
 c *cap. non dubium, 15. ca. de monialibus, 33. de sentent. excommunicata. lib. 5. tit. 39.*
 d *cap. cum tibi, de verb. signific.*
 e *ca. clericos, 21. distin. d. ca. duo sunt genera, 12. q. 1. vide qua dixi, lib. 16. Syntagmat. cap. 1. num. 5. Sic generaliter de omnibus potest intelligi Rubrica, de vita, & honestat. clericor. Earatione omnes qui ad Dei seruitium vocati erant tempore legis, in partem & sortem Deo relictam participandam vocabuntur. Numer. c. 18. Deuteron. 10. vers. 8. Deuteron. 18. in principio, Iosua, cap. 13. vers. 14. & 33. Ezechiel 43. vers. 28. Quare, & in lege nona, qui de altari participant, dicti clerici. cap. cum secundum Apostolum, de prebendis.*
 f *ca. duo sunt genera Christianorum, 12. q. 1. ca. 21. prohibet, 23. distinct. Capilli tamen in prima tonsura clericis simplicibus non rudentur, sed quidam relinquuntur, ut ait gloss. ad dictum can. duo sunt genera, ad verbum, depositio. Significauit autem, quod quedam temporalia, qua per superfluitatem pilorum significantur, debeamus referuare, ad sustentationem vite. Monachi etiam maiorem rasuram, & tonsuram deferunt, in capite, quia isti maiori voto renuntiarunt rebus seculi, & pro mortuis seculo habeantur. l. Deo nobis, de episcop. & cleric. C. De multiplici ratione rasionis capitis, nos multa diximus, lib. 16. Syntagmatis, cap. 1. num. 11. 12. & sequentibus, vsque ad 33.*

CAPVT II.

- 1 *Diuisiones seu distinctiones Ecclesiasticorum ex ordine.*
 2 *Quis simplex clericus.*
 3 *Ostiarus.*
 4 *Lector.*
 5 *Acolyta.*
 6 *Exorcista.*

- A
 7 *Subdiaconus.*
 8 *Diaconus.*
 9 *Presbyter.*
 10 *Episcopus.*

Personatum Ecclesiasticum plures species, distinctæ vel ex Ecclesiasticis ordinibus, vel ex cura & sollicitudine, aut dignitate, aut officio, aut beneficio Ecclesiæ. Ordinesque nouem; Inde nouem distinctiones clericorū, a & in primis: Clericus simplex, qui facit primum gradum inter Canonistas. Secundus, ostiarus. Tertius psalmista, seu lector. Quartus exorcista. Quintus acolyta. Sexus subdiaconus. Septimus diaconus. Octauus presbyter. Nonus episcopus inter canonistas, quamuis Theologi negent hunc ordinem vt etiam clericatum.

Clerici per primam tonsuram sunt, b alii ex clericis ordinantur: & dicuntur alii coniugati, alii non coniugati. c Rursum non coniugatorum, alii seculares, d alii regulares: seculares non sunt adstricti monasticis regulis, vt regulares, qui, & religiosi, & monachi dicuntur. e

Ostiarus sunt, quibus datum est officium, in Ecclesia, seu custodiendi clauis eius interiores, & exteriores, claudendi, & aperienti ianuas: fideles admittendi, infideles & excommunicatos excludendi.

D Lectores, cantores, psallentes, eiusdem ordinis sunt, qui in Ecclesia prophetarum scripta legunt, & sacras laudes, & responsoria in Ecclesia canunt. g

Exorcistæ sunt, qui potestatem accipiunt exorcizandi vel adiurandi energumenos seu a dæmone obsessos: cathecumenos, & baptizatos. h

Acolytæ sunt, qui faculas, & lumen deferunt in Ecclesia, dum sacra mysteria fiunt. i

E Subdiaconi sunt, subadministri altaris; ad quorum officium pertinet calicem & pateram ante altare Christi deferre, & diaconis seu Leuitis tradere eisque ministrare; yrcolum quoque & aquam, & mantile &

le & manutergium tenere, & Episcopo, & A
Leuitis pro lauandis ante altare manibus,
aquam præbere. & In summa, *in modum*
seu subdiaconus est, qui ministerium adhi-
bet post Diaconum. l

8 Diaconi, ministri presbyterorum sunt;
quorum officium est ministrare sacerdoti
in omnibus, quæ agit in sacramento cor-
poris Domini, in baptismo, in chrismate,
patina, calice, oblationes inferre & dis-
ponere in altari, componere mensam Do-
mini, ac vestire, crucem ferre & prædicare
Euangelium, *m* corporalia & pallas laua-
re. n

9 Presbyteri quasi seniores, qui cum pru-
dentia esse debent, dicti sacerdotes, quasi
sacra dantes: seu distribuentes. o Quo-
rum præcipuum munus in ordinatione il-
lorum statuitur, conficere dominica sacra-
menta. p

10 Episcopi habent nomen curæ & soli C
citu dinis: dicti ideo, tanquam speculatores
& obseruatores gregis sibi in diocæsis
commissis. q

S C H O L I A.

a Hæc tractantur, in ca. clericos, 21. dist. & ibi
glossa. ad verbum psalmita, diximus su-
pra lib. 1. tit. de sacris ordinibus, & lib. 16.
Synagmat. iuris vniuersi, c. 2.

b c. cum coniugatur, 11. de etat. & qualita.
ordinan.

c Exstat titulus de clericis coniugatur. Porro,
qui sint clerici, qui coniugio iungi possunt
vel non, diximus supra, lib. 1. tit. 12. de sa-
cramento matrimonii.

d c. licet, 2. de offi. & potesta. iudicis ordin.

e c. inter quatuor, de relig. domib. vide c. cum
de beneficio, de praben. in Sext.

f ca. 1. in fine 21. dist. can. perlectis, 25. dist.
ca. ostiarius, 23. dist. Nos etiam egimus de
ostiarius, lib. 16. Synt. c. 3. & de officio ho-
rum, in §. & primum quidem. & §. quod si
illi, nouell. 133. Est & Ianitrix seu ostia-
ria, monasterii monialium, quæ tamen or-
dinem monasticum non est professâ, sed
habet tantum officium de qua, in c. 3. vers.

fancimus igitur, & c. 5. §. oportet autem,
nouell. 133. quomodo oporteat monachos
vivere.

g in dict. ca. perlectis, 25. dist. can. lector, ca.
Psal. ista 23. dist. nos li. 6. Synt. c. 4. de his
eorum antiquitate, & introductione dixi-
mus. Auctores Ecclesia certis regulis & for-
mulis fuerunt sub Pipino & Carolo Ma-
gno in Gallia ordinati, vel reducti iuxta
formulam verbis Romana, ut liquet ex lib.
1. capitularium Caroli Magni. ca. 80. &
Sigeberto. Atq. in Chronico Engolmensi,
traditur Carolum petisse ab Adriano Pa-
pa cantores, qui Franciam de cantu corri-
gerent: & illum ei dedisse Theodorum &
Benedictum. Ecclesie doctissimos cantores,
qui a Sancto Gregorio eruditi fuerant: &
tribuisse antiphonarios Sancti Gregori,
quos ille notauerat nota Romana. Atque
Dominum Carolum regem Francorum
reuerentem in Franciam, misisse unum
cantorem Metum civitatem, alium Sues-
soni civitatem, iussisseq. de omnibus ci-
uitatibus Francie, magistris Scholæ anti-
phonarios eis ad corrigendum tradere, &
ab eis discere cantare, & ita correctos o-
mnes antiphonarios Francie, quos unus-
quisq. pro arbitrio suo vitauerat addendo
vel minuendo, & tunc omnes Francie au-
tores didicisse notam Romanam, quam
nunc (inquit dictum Chronicon) vocant
notam Franciscam. Excepto quod tremu-
las vel collisibiles, vel secabiles voces in can-
tu non poterant perfecte exprimere Fran-
ci, naturali voce frangentes in gutture vo-
ces, potius quam exponentes, manus autem
magisterium cantandi, in civitate metis,
& c. remansisse.

h in ca. exorcista, 23. & ca. perlectis, §. ad
exorcistam, 25. dist. Nos de hoc & de exor-
cismis diximus, lib. 16. Syntag. cap. 5.

i ca. clericos in fine, 21. dist. ca. acolitus, 23. dist.
ca. perlectis, 25. dist. & nos de his lib. Syn-
tag. c. 6.

k dict. ca. perlectis, 2. ad subdiaconum, 25.
distinct.

I ca. clericos, 21. dist. vide qua diximus de sub. diaconis lib. 16. Synt. iuris c. 7.

m c. diaconi, 93. dist. dict. c. perlectis, 21. dist.

n ca. nemo per ignorantiam, de consecr. dist. 1. vide qua diximus, de diaconis, lib. 16. Syntag. c. 7.

o ca. clericos, 21. dist. diximus abunde & nos, de officio horū, nomine & sacerdotio, in iudaico tum ethnico, & Christiano, li. 16. Synt. iuris uniuers. c. 8. apud Julium pollucem in 2. ἰδὲ τὸν νεῖο ἑρῶρον, dicitur pro ἰδὲ τὸν νεῖο ἑρῶρον, id est, nihil est presbyterum, dicebant pro nihil est magis honoratum vel honorandum, Latini dicunt nihil est antiquius seu venerabilius, ita sacerdotes, presbyteri, propter dignitatem dicti. ca. clericos, §. presbyteri, 21. dist.

p ca. ecce ego, 95. dist. ca. perlectis, 21. dist. c. ipsi sacerdotes, & ca. dictum est, 1. q. 1. ca. sacerdotes, 6 q. 1.

q actorum c. 20. ibi attendite vobis & uniuerso gregi, & c. ca. clericos, 21. dist. nos abunde tractauimus in genere & de nomine, & officio, lib. 15. Syntag. iur. c. 2. & de eorum electione, potestate, & de aliis ad eorum curam pertinentibus, in cap. 2. eius libri episcopatus dicitur primarius sacerdotii homo, Nouell. leonis 10.

C A P V T I I I.

1 Pontificum seu Episcoporum distinctiones.

2 Patriarcha primates. **3** Cardinales.

4 Archiepiscopi. **5** Abbates & monachi.

Pontificum seu sacrorum episcoporum plures gradus sunt in Ecclesia, primus uniuersorum episcopus ipse Deus. **a** Huius vicarius in terris vnus, **b** uniuersalis Ecclesie pastor, **c** sedem nunc Romae tenens D. Petri, summus Pontifex, dictus Papa, quasi pater magnus omnium patrum Ecclesie. **d**

2 Hicq; primus patriarcha **e** Romanus, **E** f inter episcopos quinq; qui patriarcha, dicuntur, hoc ordine, **g** vt post dictum primum Romanū secundus dignitate sit prae-
sul Constantinopolitanus, tertius Alexandrinus: quartus Antiochenus: quintus Hierosolymitanus. In aliis Ecclesiis maio-

ribus post praedictos, sunt praesules aliqui dicti primates, dignitate tertii, maiores archiepiscopis, a quibus ad illos prouocatur, **h** omnes patriarche primates dici possunt, sed non omnes primates, sunt patriarcha.

Sunt & Cardinales, personae Ecclesiae, id est praecipuae, qui summo Pontifici adstant, inferuientes sedi Apostolicae, in qua consistit veluti axis & cardo omnium aliarum Ecclesiarum, & dicti senatores summi Pontificis, seu senatus Ecclesiae, **l** pars corporis Papae, **m** Quorum alii dicuntur Cardinales diaconi, alii Cardinales presbyteri, gradu maiores, alii Cardinales episcopi; gradu adhuc priores ceteris. Certis & propriis titulis Ecclesiarum singuli distincti, ex quibus appellationem recipiunt. **n**

Archiepiscopi dehinc inferiores primatibus, maiores episcopis sibi in prouinciis suppositis per proprias dioeceses: **o** dicitur & archiepiscopi metropolitani, **p** erant & chorepiscopi, qui vices episcoporum in aliqua parte episcopatus gerebant, sublatis postea tamen vt superflui. **q** Loco quoque episcoporum sunt propontifices, seu eorum vicarii generales, & officiales. **r**

Coniunguntur episcopis alii praetati, **s** abbates regularium personarum seu monachorum, abbatissae quoque mulieribus monasticis praeposita. **t** Monachi autē & moniales a solitudine claustrum, cui se addicarunt, dicitur. **u** Ex monachis porro, quidam cenobitae dicuntur, sub **v** certa regula & formula viuendi communiter viuentes, quidam heremite seu solitarii, seorsum soli sine certa regula solitaria loca inhabitantes, **x** quidam rursus monachorum mendicantes, quidam non mendicantes sunt: **y** alii laxioris regulae, qui & canonici regulares, alii arctiores. **z** Quidam conuersi dicti in monasteriis, qui conuictui & habitui se accommodant religiosorum: cum quibus, sine professione tamen regulae, viuunt. **aa** Monachis & monialibus alicubi praeter abbates & abbatissas, praeficiuntur quidam dicti priores & priorissae, nempe primi

primi & primæ, qui quæque cæteris præfunt, & illi vel illæ claustrales aut conuenticuales sunt. *bb* Claustrales sunt qui præfunt post abbatem, vel abbatissam, in claustro, tanquam vicem & locum eorum tenentes illis absentibus. *cc* Conuenticuales, qui primi soli, sine abbate & abbatissa sunt in cœnobiis. *dd* Rursum ex monachis, quidam sunt clerici, & intitulati in certis Ecclesiis: *ee* quidam sine clericatu simpliciter monachi, vel heremita. *ff*

SCHOLIA.

- a* Sic vocat Deum $\alpha\upsilon\tau\omicron\tau\omicron\kappa\omicron\tau\omicron\upsilon\varsigma$, Dionysius Areopagita lib. de diuinis nominibus, & Sibylla Erythraea, in oraculis. Sic Dominus noster IESVS CHRISTVS, summus solusq; verus Pontifex, qui offert veram Deo oblationem, & ipse vera oblatio, & salutare sacrificium, ut docet Diuus Paulus ad Hebræos & sacra passim licet alibi.
- b* c. 1. de summatribus. & *fid.* Cathol. ca. No uatianus, ca. in epibus. 7. q. 1. c. saluator, de preb. in extrauag. communi.
- c* ca. sacrosancta, 22. dist. c. quanto, de transl. episco. D. Ioan. Euangel. c. 21. D. Matthæi, c. 26.
- d* c. in nomine Domini, 23. dist. c. omnes, 21. dist. l. 4. de summa trinit. & fide catholica, nos etiam multa de summo Pontifice eiusq; potestate & nominibus, li. 15. Synt. c. 3. de potestate etiam eius scripserunt Thomas Campegius Christophorus Marcellus, frater Thomas Elysius Neapolitanus in libro qui inscribitur Piorum clypeus aduersus hereticarum prauitatem. vide c. significasti de electio. Admonui ultra papas & archiepiscopos aliquando & episcopos dictos fuisse Græcis, ut liquet ex epistolis inter opera Athanasii scriptas Athanasio Papa. Odorannus quoq; monachus Senonensis meminit in chronico, Ansegisum Archiepiscopum Senonensem primatē totius Gallia & Germania, instituitū a Ioanne Summo Pontifice, & secundum Papam appellari meruisse in Synodo habita in loco, qui dicitur Pontigomis 16. kal. Augusti anno Domini 876. in dictione 9.

A e Patriarcha primus vel princeps vel honorabilior inter patres dicitur. sic legimus 12. filios Israel fuisse nominatos patriarchas, Act. 7. & 1. Paralipo. c. 8. & Tobia 6. qui digniores sunt cæteris in Ecclesia patres dicuntur, ca. sexta Synodus, 16. dist. ca. si. 68. dist. sic præcipui episcoporum, principes patrum, patriarcha, vide quæ dixi li. 15. Syntagmatis iuris c. 2. scripsit & de patriarchali præstantia Marthæus Vgonius episcopus Famogustensis.

- B** f ca. prima sedis, 99. distinctio.
- g** ca. penul. & fin. ca. omnes. ca. sacrosancta, 21. dist. c. antiqua, de priuileg. lib. 5. tit. 33. nos de patriarchis singulis egimus lib. 15. Syntag. cap. 5. 6. 7. 8. & 9.
- h** canone 1. 99. dist.
- i** ca. 1. 2. 3. & 99. dist. ca. conquestus, 9. q. 1.
- k** glos. in extraua. exsecrabilis, de preb. in extrauag. communib. ad verbum cardinalibus. De his scripsit Martinus Landensis.
- C** l ca. Ecclesia, causa 16. q. 1.
- m** ca. quisquis, 6. q. 1. clem. felicitis, de pœnis quemadmodum senatores principis seu consilarii, dicuntur pars corporis eius, l. quisquis, ad legem Iuliam maiesta. C.
- n** vide quæ de illis diximus, de que dignitate titulis, & gradibus, cardinalium, lib. 15. Syntag. c. 4.
- o** ca. in illis, vbi ratio institutionis, 8. distinctio. ca. 1. 2. 3. sub 9. quæst. 3. ca. clericos, 21. distinctio. & fin. de monachis, in Nouellis Iustinian. de episcopis & eorum auctoritate fuse tractauit Ioannes Beribachinus Firmianus.
- p** Quod sint in Ecclesia matrice, & prima ciuitate totius prouincie vel a numero ciuitatum, seu episcoporum suffraganeorum, sibi subordinata, quod explicatur fere per totam 9. quæst. 1. ca. clericos 21. distinctio. vide multa a nobis explicata de archiepiscopis, & eorum institutione & potestate, lib. 15. Synt. c. 11.
- q** ca. quamuis, & cano. choriepiscopi, 68. distinctio. Sunt alii coadiutores episcoporum, & aliorum de quibus tractatum Thomas Campegius edidit.

- r** Inter hos & differentia in c. 1. & fin. de offi. vicar. in Sex. quod officialis gerat episcopi vices in iurisdictione: vicarius vero in spiritalibus, & in generali potestate data ei conferendi vacatura beneficia, quamquam & aliquando officiali concedatur & potestas collationis beneficiorum cap. 2. & 3. eod. tit. in Sex.
- s** de abbatibus & abbatissis, nos multa lib. 15. Syn. c. 13. Abbas stare debet immediate post episcopum, & praest. aliis praelatis, Panor. ad c. ex ore nu. 3. de prinil. imo & praefertur episcopo in rebus spectantibus ad regulam sui ordinis, Panor. ad c. cum contingat, num. 2. de foro competent. tractatur de abbate ordinando, in §. ordinatione, novelle 5. de monachis in §. inbemus, novell. 123.
- t** ca. placuit, 1. ca. si cupis, 16. q. 1.
- v** titul. de regular. neq. isti per se solitarii esse possunt, clem. ad haec, 18. de statu regul. vide qua diximus de monachis & generibus eorum, & regulis, lib. 15. Syn. c. 14. & de legibus monasticis, c. 15. de monialibus c. 17. oranium tamen in summa regula & modus vivendi, debet approbari, neq. licet ex arbitrio novum ordinem vel novum habitum religionis creare vel gerere: reuocatiq. sunt ordines mendicantium creati post Concilium generale, in c. 1. de religiof. domib. in Sex. lib. 3. tit. 17. c. 1. eod. tit. a. pud Greg. & c. 1. in extrauag. Ioannis 22. Retinentur autem ordines inter medicantes probati, praedicatorum, minorum, heremitarum sancti Aug. in dict. c. 1. §. sane ad praedicatorum, de relig. domib. in Sext. Quamquam solitariam videantur agere vitam claustrales monachi, ratione conuersationis secularis vita, tamen soli & separati esse inter se non debent, sed cum socio vel aliis monachis simul vivere & degere. c. quoniam, de vita & honestate clericor. c. 2. de stat. monach. §. cogitandum, de monach. in nouel. id ipsum placuit in monialibus, in ca. perniciosam, 18. q. 2. c. 1. de sta. regul. in Sext. §. in omnibus autem:
- A** monasteriis, c. 36. nouella 133. de sanctiss. episco.
- x** meminit de vitrisq. ca. 12. qui vere, 16. q. 1. can. perlatum, 8. §. Cantica, 19. q. 3.
- y** de quatuor sacris medicamentis familiaribus, vide qua diximus, lib. 39. Syntagm. titu. 5. num. 17.
- y** de monachis & canonicis regularibus, in cap. quod De timorem, de statu monachorum. Ex clericis monachis sunt canonici regulares, cum laicus non possit recipi in canonicum, cap. 12. de institutio. quamuis laicus recipiatur in conuersum monasterii, cap. cum ex eo, de electio. in Sex.
- aa** vide dict. c. cum ex eo, de electio. in Sex. gloss. ad ca. duo sunt genera ad verbum, conuersi 12. q. 1. ca. in nona 16. q. 7. Quare & conuersi si religiosorum eorum privilegia vtuntur in cap. non dubium, 5. & c. ex tenore, de sententia excommunicata.
- bb** meminit de abbatissa & priorissa & quando exire a monasterio possunt, c. 1. §. verum quando, & sequent. de statu regularium, lib. 3. Sexti tit. 16.
- cc** c. cum ad monasterium, de statu monach.
- dd** Clem. 1. §. caterum, de statu monachor. lib. 3. tit. 10. clem. 1. de regularib. eo. lib. 3. titu. 9. vide qua de prioratibus diximus, in lib. 15. Syntagm. iuris. tit. 17.
- ee** c. cum dilectus, ibi, Monachus quise pro clerico, eius Ecclesiae gerebat, de consuetud.
- ff** Antiquitus enim neq. etiam nunc, omnes monachi clerici fuerunt, aut sunt, quare monachum ad sacrum altare accedere prohibebat cano. 33. Synodi in Trullo, aut ibi permittebat cantare in ambone, aut legere, si non recepisset characterem. Simile & in Concilio Laodicensi statutum can. 15. & 21. quia & in Synodo Nicena 2. c. 14. in ca. 69. Synodi in Trullo, prohibitum erat laicis accedere ad sanctum altare.

CAPVT IIII.

De secularibus Ecclesiasticis rectoribus & prioribus, & aliis.

Acura

A Cura & solitudine plebis seu personarum certarum simul cohabitantium, *a* qui eis in spiritualibus praepositi sunt clerici, dicuntur curiones, *b* alicubi curati, *b* rectores, *c* plebani, *d* presbyteri, proprii parochiani, propriarum Ecclesiarum, *e* Vicarii perpetui, *f* & si duo sunt vnius Ecclesiae praepositi, vnus prior, *g* alter vicarius perpetuus aliquando dicitur, qui habeat curam animarum sibi coniunctam. *h*

S C H O L I A.

a Ex illa enim cohabitatione parochia & parochiani dici possunt, lib. 3. Decretalium. tit. 29. de parochiis & parochianis, habent enim, qui eis praesunt certos destinatos sibi fines, canon. Ecclesias 13. quae 1. παροικία Graecis accolarum est conuentus, ἀπό τῆ παροικίᾳ. a iuxta habitando, quamquam & aliunde, παροικίᾳ, a praebendo, copiarum, Latinis, qui praebat olim hospitibus vitui necessaria, qua nomine salis & ligni conclusit Horatius, libr. 1. Sermonum Satyra 5. & ibi Acron aduersum, & parochi quae debent lingua salemque, Quod late explicat Budaeus, in posterioribus annotationibus ad l. final. de muneribus & honor. P. vnde & hic parochus presbyter dici potest praecipuus in sacra vicinia inter eos, qui sunt eiusdem vicinia, seu curia sacra seu templi & Ecclesiae, qui illis praebeo sacrosanctum pabulum verbi Dei, & sacramentorum Ecclesiae. cap. 1. de sepulchris. Clem. dudum, eod. tit. de sepulchris. Inuenitur, & nomen parochia in iure. pro Diacepsi episcopali, ut in c. excommunicamus, §. ad iudicium. de haeret. cap. 3. de paroch. & parochian. ca. obitum, 6. 1. dist. in. in concil. Antiocheno. cap. 9. ibi ἕνα τὸν παρ' ἐπιτοκίων ἐκείνων ἕνα τὸν ἐκ τῆς παροικίας. id est, vnum quemque episcopum habere in sua potestate suam parochiam, & apud Burchardum libr. 1. decre. c. 83. Dicuntur ita & vniuersales & singulares, seu particulares parochie, in c. 1. de offic. archid. libr. 1. tit. 23.

b Curati vulgo seu curiones dicti, a cura a-

nimarum qua beneficiis illorum adiungitur hominum sua parochia. c. de multa, a praebendis, c. cum singula. eo. tit. in Sex. Sic & aliquando in iure civili, cura promunere & solitudine curatoris, dicitur item & curatela, l. haeres absens, §. si quis tutelam, de iudic. P.

c vide caput finale, de praebend.

d c. fin. ne clerici vel monachi secularibus negotiis immisceant.

e ca. 2. de paroch. ca. omnis vtriusque sexus, 14. de poen. & remiss. lib. 5. tit. 3. cap. placuit, de consecr. dist. 6.

f cap. postulasti, de rescrip. c. exstirpanda. §. qui vero, de praeb. c. 3. & fin. de offic. vicarii. libr. 1. tit. 28.

g dicto cap. exstirpanda. §. qui vero, de praebend.

h quia a regendo, is rector, (cum prior plebem non regat actu) ut eius vicarius perpetuus.

C A P. V.

- 1 De nomenclatura personarum Ecclesiasticarum.
- 2 Ecclesiarum collegialium. 3 Archidiaconus. 4 Archipresbyter, decanus. 5 Primicerius. 6 Canonicus. 7 Cancellarius. 8 Cantor, &c. 9 Sacriffla. 10 Custos. 11 Oeconomus. 12 Officia claustralia. 13 Apocrisarii.

IN Ecclesiis collegialibus clerici & aliae personae diuinis ministeriis consecratae, appellationes alias sortiuntur, vel a dignitate, vel ab officio, ut praepositi dicti, qui aliis praesunt. *a*

Archidiaconi, qui inseruiunt episcopo suo, habentque curam eorum omnium, quae sunt in clero, in vrbe, & extra *b* item,

Archipresbyteri, dicti decani presbyterorum Ecclesiae vbi sunt, *c* quorum aliqui ciuitatenses, seu vrbicani, in vrbibus constituti: *d* alii rurales, dispersi in pagis presbyteris depositi. *e*

Decani eodem munere funguntur, *f* quo archipresbyteri, itaque dicuntur praecipui singularum congregationum seu pri-

mi collegii honorabiliores, f vbi tamen A
decanus est, ibi non est archipresbyter,
quia in locum archipresbyteri tantum
subrogatur. g

Præmicerius dicitur † & præcipuus in-
ter aliquos, qui præest docendo diaconis
vel reliquis gradibus Ecclesiasticis in eo-
dē ordine, in quo ipse primus est, positus. h

Sunt canonici, † qui præbendam ha-
bent in Ecclesia collegiata seculari, inter-
dum in regulari, cum loco certo & altiore B
ahis in choro, cum voce in capitulo, & a-
licubi cum osculo concanonicorū. † Sunt
& canonice seculares, fere eiusdem consi-
derationis. k Sunt & alicubi simplices ultra
præbendam, inferioris ordinis in Ecclesia
collegiali, clerici, item & alicubi alibi dicti. l

Cancellarius inuenitur † in aliquibus
etiam Ecclesiis collegiatis, vbi maxime in
vrbe est Academia, cuius dicitur cancella-
rius, m alicubi & Scholasticus seu magister
Scholarum, ex numero canonicorum, in-
terdum & ultra canonicus Theologus. n

Item cantor, † qui vocem modulatur &
moderatur in cantu, cum quo & alicubi
præcentor & succentor: iste vocem inco-
at & tonum, hic subsequitur & responderet,
vt & concentor qui consonantiam his ad-
dit. o

Est sacrista, custos † sacrorum vasorum,
vestimentorum Ecclesiasticorum & the-
sauri Ecclesiastici, eorumque quæ ad lu-
minaria pertinent, qui subiicitur archidia-
cono. p

Custos Ecclesiæ † & est minister sacri-
stæ, qui iussu sui archidiaconi in horis ca-
nonicis, signa tintinnabulis pulsatis dat,
pallia & lintamina altaris, & reliqua v-
tensilia Ecclesiæ indefinenter custodit, lu-
mina accendit & exstinguit, incensum, pa-
nem & vinum, pro Missa præparat, obla-
tiones & eleemosynas diuidit. q

Alicubi loco † episcopi pro hospitibus
recipiendis & eleemosynis distribuendis,
vicedominus & œconomus Ecclesiæ con-
stituitur. r

In cōuentualibus † & regularibus quo-
que Ecclesiis diuersi a diuersis sibi iniun-
ctis officiis appellantur, vt sacrista eleemo-
synarius, cellarius, s aduocatus, procura-
tor, † syndicus, † guardiani, x ministri, y
prouinciales, z generales, aa rectores, bb
œconomi, cc & similes alii, qui ex vsu com-
muni facile intelliguntur.

Apocrisarii quoque † seu responsarii in-
ueniuntur in monasteriis virorum & mu-
lierum, nempe viri senes, monachi mona-
chicum certamen superantes, qui mona-
steriorum occupantur vtilitatibus, & cau-
sas eorum agunt & communionem, cum
opus exhibent monachis, vel monialibus,
dd & pro illis respondent, & petitiones ex-
hibent. ee Pertinuit & ad munus illocum,
rudiores monasterii instruere, & cum illis
conferre & disputare de rebus sacris. ff
Fuerunt & apocrisarii pontificum seu epi-
scoporum, veluti legati ac commissarii ad
aliquid dicendum vel petendum nomine
eorum. gg Vt & apocrisarii Diœceseos, qui
mittebantur in aulam Imperatoris, & cum
quibus prælati vel clerici, vel monachi, di-
œceseos, de negotiis conferebant, de qui-
bus consulebant Imperatorem, antequam
illum adirent aut principem ipsi alloque-
rentur. hh

S C H O L I A,

- D a de quibus in c. quamuis, de verbor. signi-
c. ex parte, 2. de cleric. non resident.
b de quibus in c. 1. § sequentib. de offic. Ar-
chidia. dicitur. Quorum potestas ex con-
suetudine observata, metuenda est. in c. fin.
de offic. archidia. lib. 1. tit. 23. vide canon.
perlectis, § archidiaconus, 23.
c c. ad hac, § archipresbyteri, de offic. archi-
d de quorum munere, in c. penul. de offic. ar-
chipresbyt. lib. 1. tit. 24.
E e § de eorum munere in c. fin. eo. titu. de of-
ficio archipresbyt.
f c. post electionem, 6. de concessio. praben. c.
cum inter vniuersas, § ibi glossa, § Pano.
de electio.

g Ro-

g Rota decif. 451. § 443. in nouis.
 h c. unico, de primicerio. lib. 1. tit. 25. primicerius *πρωτοπρεσβυτερος* est *πρωτος* *μενδης*. primus in ordine cere seu scriptura. olim enim in pugillaribus ceratis, ut in arborum libris & foliis, & alia in materia scriptum fuit, ut refert Plinius, lib. 13. capit. 11. & qui primus erat, dignior scilicet, primus in albo scribebatur. l. 1. de albo scriben. P. Quāobrem in omnibus ordinibus, dignior, primicerius dicitur, ut primicerius mēforū. B
 In l. 1. de mensuris. lib. 12. C. tit. 28. fabricensium, l. 1. de fabricensib. lib. 11. C. proiettorum, domesticorum, & similitum, l. 2. de domesticis & protectoribus. lib. 12. C. fuit & aliquibus Ecclesiis primiceriatus dignitas, ut in c. cum accessissent, de constituto. vide de eius officio, in ca. perlectis, § ad primicerium, 25. dist.
 i c. dilectus, in 1. & cap. pro illorum, de praben. Hacque explicantur in ca. dilecto, de praben. vide Clem. 2. de atat. & qualita. ordinando. de canonicis regularibus. in c. fin. de religiof. domibus. c. fin. de regularibus c. constitutus 47. de ele. c. 1. de regularibus in extranag. communib. aliqui tamen canonici, quandoque nō habent prabendam, sed eam exspectant, c. relatum, de praben. cum similibus. Sunt & canonici ad effectum consequenda dignitatis creati a summo Pontifice, de quibus nos alias, & in §. si. de reservationibus, in concordatis.
 Clem. 1. de religiof. domibus, de canonicis k utriusque sexus, regularibus, in Clem. 2. §. illas quoque, de statu monach. lib. 3. tit. 10. c. indemnitatibus, de elect. in Sext. canon. fin. 12. q. si. de his & in gloss. penult. c. dilecta, de maioritat. & obedientia.
 l cap. penult. de cleric. non residenti. E
 m ut in cap. vnic. ut Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferan. lib. 5. tit. 5.
 n hec in can. clericos. §. cantor. 23. distin. & de succentoriatu. in c. inter dilectos, de excessib. prelat. & de precentore. in c. cum olim. de consuetud.

A p capit. vnic. de officio sacrista, libr. primo. tit. 26.
 q cap. 1. & 2. de offic. custodis, lib. 1. tit. 27.
 r ca. volumus, 89. distin. Oeconomus Ecclesiis vacantibus & non vacantibus, datur, vacantibus, pendente tempore vacationis, & donec illis prouideatur de preposito proprio: idque fit per episcopum iure ordinario. c. cum vos 4. de offi. ordina. & ibi etiam notat gloss. penultim. interdum dari œconomum ad conseruanda bona Ecclesia, ut ibi, & non ad agendum, ut in cap. 3. quoniam 75. dist. & in cap. 47. illud, 12. qu. 2. ubi cauetur, mortuo episcopo constituendum bonis eius œconomū, ne episcoporum bona ab illo diripiantur, sed conseruentur ad opera Ecclesia & successoris, differreque ita possunt œconomi Ecclesia, a syndico: nam œconomus, conseruat & administrat bona, non autem agit aut defendit. l. iubemus. C. de sacrosanct. eccles. potest tamen loco syndici & actoris aliquando œconomus conseniri vel agere, ut in capit. Imperatorum 4. de iure calumnie, & cap. 2. de capellan. monachi. Beneficiis etiam nō vacantibus, dantur alicubi ex canonica institutione œconomus, in temporalibus, & maxime olim dabantur bonis temporalibus episcopatum, canon. quia in quibusdam, 89. distin. & episcopus sibi eligebat œconomum. Et si in eo negligens esset, eligebat eius superior, archiepiscopus. Quod etiam archiepiscopus sibi non elegisset, eius suffraganei ei eligebant. Idemque seruabatur in monasteriis, canone 3. cum simus debitores, 9. questione 3. ex 7. Synodo, capit. 1. l. omnes, §. sed nihilominus, de episcop. & cleric. C. nisi esset consuetudo, quod capitulum eligeret. cap. cum Ecclesia Sutrina, de election. datur & monasteriis ab episcopo alioquin œconomus, idoneus, in capit. Imperatorū, 4. de iuramento calumnie. Statuit & Iustinianus in l. omnium adhibentes, 42. §. & ipsos quoque œconomos. C. de episcop. & cleric. ut œconomus cū diligenti iudicio & disquisitione cresen-

- aur, qui & singulis annis rationes reddant episcopi: & si in aliquo Ecclesiam laeserunt, resarciant. Hic oconomus clericus esse debet non laicus, & ex proprio clero, can. 22. in 9. actione, 16. quæst. 7. cap. 2. de atat. & qualita. Habebat & episcopus vice-dominum, qui domus episcopali providebat, & his, quæ in egerenda erant, ut oconomus proficiebatur rebus Ecclesie totius & capituli, ca. diaconum, 89. dist. dictus maior domus vicedominus, ut in canone 2. volumus, 89. dist. ubi & de officio eius, Sanctissima conciliorum constitutio addendos episcopis oconomos & vicedominos, primum ut administratio & conseruatio bonorum Ecclesie, sub fide fieret, ne facile res alienarentur, & ne prelati in his vlla suspicione fraudis arguerentur, de hinc, ut adiunctis illis auxiliaribus oconomis & vicedominis, episcopi leuaretur a plurium negotiorum onere & molestia. Et postremo, ut cum morerentur episcopi, prædictæ persone, notionem haberent rerum pertinentium ad ipsam Ecclesiam, & earum, quæ propriae essent episcoporum, & si episcopi inopinatus contingeret transitus, res Ecclesie non perirent aut minuerentur, & res propria episcopi, non paterentur importunitatem aut damnum loco rerum Ecclesiasticarum. ca. manifesta, 20. & seq. sint manifesta, 12. q. 1. in cap. Martini. ca. 4. & can. Apostolorum 40.
- s** De quibus gloss. ad Clementinam, 1. §. ad hæc, de statu monachorum, ad verbum, officiis.
- t** Vocati in ius clerici in subdiaconatu existentes, vel monachi regulares, esse non possunt eorum iudice seculari, nisi causam suam, vel Ecclesie sue, vel miserabilium personarum fuerint prosecuti, & cum superioris licentia, si monachi sunt, cap. 1. 2. & 3. de postulan. libr. 1. tit. 37. cum similibus ibi notatis, est aduocatio quadam seu guardia Ecclesie, quorum iura interdum pertinent ad ius patroni, de quibus vide c. cum autem, 24. de iure patrona. Procuro-
- A** ratores potest habere episcopus, qui in causis eius agere & respondere possint, quantum eos syndicos vel actores non constituerit. cap. petitio vestra 9. de procurator. lib. 1. tit. 8.
- v** Monachi, qui ab omni strepitu iudiciorum quieti esse debent, generaliter solent, vel debent commendare negotia, & lites alicui laico, salario constituto, & hunc syndicum vocamus monasterii. cap. 1. de syndico.
- B** Guardiani diuersi generis dicuntur esse ecclesiarum. Quidam enim tales dicti, quod defendere debeant eas ab omni oppressione, si vel sunt suae foundationis, vel alterius: siue sint clerici, siue laici, ut in ca. præterea, 24. de iure patrona. Alii guardiani, inter regulares, præfecti conuentibus virorum monachorum vel monialium, dicti tanquam custodes monasterii, & marum obseruatores.
- C** Ministri quoque, alicubi dicuntur inter religiosos præpositi, qui non prioris sed ministrantis, exemplo sententia Dei, voluerunt dici. Dicebat enim Deus discipulis, si quis maior inter vos voluerit esse, sit tanquam minister, ita fere eiusdem muneris ministri guardiani, custodes, in extrauaganti. 1. Ioannis 22. de religios. domib. ubi glossa ad verba, aut non omnibus ait, hos dici interdum præpositos, magistris, & priores, meminit clem. 1. eius iuuli, & de electione istorum faciendâ tractatur. in clem. eximii, §. fin. de verb. signific. & in concilio Tridentino. Sessio. 25. de reformatione, & monialibus. c. 6.
- y** Provinciales, ministri scilicet vel præpositi sunt, qui curam generalem habent alicuius regule vel ordinis vel monasteriorum ordinis, in aliqua provincia, de quibus in dicta clem. eximii, §. fin. de verbo, signific. Distribuant autem regulares aliquando suas provincias prout diuiduntur per regiones principum, aliquando eorum definitioe aliarum provinciarum aliis subiiciuntur.
- x** Guardiani diuersi generis dicuntur esse ecclesiarum. Quidam enim tales dicti, quod defendere debeant eas ab omni oppressione, si vel sunt suae foundationis, vel alterius: siue sint clerici, siue laici, ut in ca. præterea, 24. de iure patrona. Alii guardiani, inter regulares, præfecti conuentibus virorum monachorum vel monialium, dicti tanquam custodes monasterii, & marum obseruatores.
- z** Provinciales, ministri scilicet vel præpositi sunt, qui curam generalem habent alicuius regule vel ordinis vel monasteriorum ordinis, in aliqua provincia, de quibus in dicta clem. eximii, §. fin. de verbo, signific. Distribuant autem regulares aliquando suas provincias prout diuiduntur per regiones principum, aliquando eorum definitioe aliarum provinciarum aliis subiiciuntur.
- E**

a generales item ministri sunt, veluti totius A ordinis alicuius magistri, & prapositi, quibus alii inferiores, prouinciales guardiani, priores, & prapositi, eiusdem regula obtemperant, de quibus & meminit d. clem. exiui de paradiso, de verb. sig. & c. exiit qui seminat, c. 3. de verb. signifi. in Sex.

bb rectores item qui & guardiani, custodes priores.

cc iam paulo antea de economis episcoporum & aliorum in litera 5. dixi.

dd §. oportet autem, cap. 5. Nouella 133. quomodo oporteat monachos viuere.

ee §. Reuerendissimi vero apocrisarii cap. 25. Nouell. 113. de sanctiss. episcop. l. quia in monasteriis, 29. de episcop. & cleri. C. vide qua diximus de his, lib. 49. Syntag. cap. 5. numer. 4.

ff §. deinde vel si vlla Ecclesia, cap. 2. Nouella 133.

gg ut in 7. Synodo, Actio. 1. & in can. 4. conuenientibus, 1. q. 7. Ioannes & Thomas dicuntur apocrisarii Apostolicarum sedium orientalium, & in ca. actione quarta, 28. 22. quaest. 4. apocrisarii summi pontificis & in c. significasti, 4. de elect. Eo modo conceduntur apocrisarii pratorii Lycaonia, in Nouella 25. de pratore Lycaonia capit. 1. Atq. in Nouella 24. cap. 4. de praeside Praesata praesidi inter ornamenta plura, & datur Apocrisarius, qui responsa daret vice eius, id est, ut liceret ei respondere per interpretem & medium, quod summus principibus aliquando fuit in more positum, qui nec sui copiam omnibus faciebant aut raro.

hh §. non autem aliter, c. 4. quomodo oporteat episcopos, Nouella 6.

CAPVT. VI.

Ex quibus fiant clerici, & a quibus.

Clerici primum fiunt ex laicis literatis: fiunt & ex monachis, ita clerici, b. fi-
cuti & aliquando ex clericis monachi. c. Nunquam vero mulieres clericatum, aut alios ordines suscipiunt. d. Ex clericis seu

tonsuratis, tanquam ex seminario, alii Ecclesiastici ordines propagantur, eorum qui aetatis maturitate, grauitate morum, & literarum scientia praestant. e. Ordinantur autem ab his, qui potestatem habent ordinandi & praeficiendi, iuxta praescriptas a iure regulas f.

SCHOLIA.

a neg. enim omnino illiteratus, ad tonsuram primam seu clericatum admittitur, c. fin. de temporib. ordinatio. in Sex. nec dispensat in contrarium episcopus, ut ait de Turrecremata, ad ca. si in laicis, 48. distin. Innocentius ad c. dilectus, de temporib. ordin.

b ca. sic vine, 16. q. 1. c. cum contingat, de eta. & qualita. ordin. lib. 1. tit. 14. ca. abbatibus, 69. dist. c. ad aures, de temporibus ordinat. Non enim omnes monachi clerici sunt, quare neg. omnes, qua clericorum sunt, possunt usurpare, clerici i. in princip. & §. nec etiam in casibus, de privileg. nisi ad quosdam actus aliunde sint specialiter privilegiati, ut ibidem, dicitur, ceterum monachus in clericum ordinatus, non recedit a priore monachali proposito, cano. de monachis, 16. q. 1. porro ita in l. generaliter sancimus, §. 2. de episco. & cler. ponuntur monachi clerici. & non clerici, & sic etiam Diuus Augustinus epistola §. 2. refert, quod Iulianus apostata, ex monacho factus est clericus in Ecclesia Nicomedia.

c can. 1. 19. quaestio. 1.

d vide qua diximus lib. 16. Syntag. c. 10. num. 24.

e cap. cum in cunctis, de electio. cap. 2. 3. & 4. de eta. & qualita.

E f ut traditur tota 75. distin. cap. abbates, de privileg. vide ea qua diximus lib. 16. Syntag. cap. 9.

CAPVT VII.

Qua cauere aut sequi debeant monachi in vestitu & ornatu.

Personis Ecclesiasticis præscriptæ regula seu viuendi formulæ, secundum quas uiuentes cum laude honorati a fece populi separantur: *a* quare quod pertinet ad cultum corporis ex tenore, statutum, ut tonsuram in capite ferant, *b* & ne comam nutriant, *c* aut barbam, *d* sintque bonis moribus interius, exterius habitu & incessu modesto: *e* habeant clausa, *f* de super indumenta omnia breuitate aut longitudine non notanda, abstinentes a pannis rubeis & viridibus, *a* manicis aut forularibus confutitiis, frenis, sellis pectoralibus, calcariibus deauratis, quibus vel alia superfluitate ornatis uti non debent, nec cappas manicatas ad diuinum officium agendum in Ecclesia gerere, nec alibi si sint in sacerdotio vel personatu constituti: nisi forsan iusta causa timoris suaserit habitum transformare, fibulas omnino, aut corrigias auri vel argenti ornatum habentes, non debent ferre, nec annulos nisi quibus competit ex officio dignitatis. Pontifices autem in publico & in Ecclesia superindumentis lineis uti debent, nisi monachi fuerint, quos oportet deferre habitum monachalem, vestimentorum & ornatus modus in concilio Viennensi etiam monachis impositus, *g* & monialibus. *h* Distincti secularium clericorum & monachorum habitus, & rursus monachorum, ratione ordinum, nec licet habitus confundere. Quare clerici, qui se fingunt & habitu & nomine monachos, qui tamen non sunt, corrigi debent, ut vel veri monachi fiant, vel veri clerici. *k* Distinguitur & in eodem monasterio habitus monachorum professorum & nouitiorum.

S C H O L I A.

- a* *ca. his igitur. dist. 23.*
b *ca. duo sunt. 12. questio. 2. cap. prohibete, 21. 23. distin. unde dictum est, in cap. pen. 24. distin. clericos incedere debere, tonso capite. & patentibus auribus, clericus tamen coniugatus, non tenetur deferre ton-*

suram. ca. Ioannes 7. de cleric. coniugatis, quia & ille amittit privilegia clericatus circa res proprias, quauis ferat tonsuram. c. ex parte, 9. eo. tit. non etiã si deferat tonsuram & habitum clericalem amittit privilegium circa personam, c. vnic. de cleric. coniuga. in Sexti. notat & Panorm. ad dictum, c. ex parte, veluti si agatur de privilegio fori, & iniuriarum vindicta, cap. si quis suadente diabolo, 17. q. 4. nisi esset bigamus, vide Clarum. lib. 5. sententiarum. in pract. crim. q. 36. nu. 8. 9. 10. & 12. ubi explicat exceptiones.

c Clericus nutriens comam, fit anathema, c. si quis ex clericis, 4. de vita & honesta. clerico. lib. 3. tit. 1. can. si quis ex clericis, 23. distin. & concilio Roma habito in Basilica sancti Petri, sub Gregorio 2. cap. 17. & iubetur inuitis etiam clericis comam eis tondere, in concilio Agathensi. ca. 20. & in cap. 22. clerici, 13. distin. vide & de coma in sequente proxima adnotatione.

d Ex concilio Carthaginensi 4. ca. 44. c. clericus, 5. & 7. de vita & honest. clerico. Ex veteri instituto Romani cuius & imperatores mentum radebant, Primus Adrianus Imperator barbam nutrire cepit, ut ait Dio Cassius in vita Vlpis Traiani: quod Spartianus iradit eum fecisse, ut vulnera, que in facie eius naturalia erant, tegeret. Legimus & Commodum Antonium Casarem, barbam sibi & comam adussisse metu tonsuræ, teste Lampridio in eius vita, festum etiam iuuenilia, celebrasse Nerone cum populo, propter barbã, que tum primum rasa fuerat, cuius pilos in sstbaram aream coniecit, Ioui Capitolino consecrauit, ut scribit Xiphilinus ex Dione in Nerone. Posset hic agitar: problema, de barbibus & comis non tondendis, suggerentibus rationes contrarias diuersis moribus gentium, & cum multi existimarunt ornamentum esse virile, barbã, & pilos, iuxta Ouid. lib. 13. Metamorph.

Nec mea, inquit, quod rigidis horret densissima setis

Corpora

Corpora, turpe puta: turpis sine frondibus arbor:

Turpis equus nisi colla iubæ fluitantia velet,

Pluma tegit volucres, ouibus sua lana decoti est.

Barba viros hirtæq; decent in corpore setæ.

Huic consentit Alexis apud Athenæum, lib. 13. Epinosophiston. c. 6. dum ait.

Siquem rescissa forte barba videris **B**

Tonfaue, facturū quid horum dicito:

Mihi videtur militare velle, vel

Fecisse barbæ cuncta, quæ contraria:

Ingenſve contigiſſe huic malum,

Quid per Deū villi moleſtiæ adferunt,

Ob quos viri videmur ſinguli?

Refert & eodem loco idem Athenæus, Diogenem dixiſſe cuidam habentē mentē rasiſum, nunquid naturam accuſas, quod te virum, non autem mulierem fecerit? Et

refert ex Chryſippo, lib. 4. de voluptate & bono, mentum radere, fuiſſe Alexandri temporibus inuentum, cum non radetur prius. Muliebri autem illud quidam

putarunt, & quod in mulieris mento pili non procedant, niſi interdum pauci cum

menſtruum fluxus ſubſtiterit, ut & in Caria mulieribus dicunt accidere ſacerdotibus, quod ſignum diuinationis interpretatur. Et ſcribit Ariſtot. lib. 3. de hiſtoria

anima. ca. 1. contra alii dicunt fuiſſe antiquorum morem, tondere barbam, & An-

uſthenem primum eam aluiſſe, & per aſum, ut ait Suidas, in verbo, ἄνδρες ἄντι-
D

quique ſacerdotes barbam nutriebant, & 44. ca. Ezechielis illis prohibitum radere, Chriſtus barbā nutriuit. Quid igitur dice-

ces? Reſpondebis prædictū fuiſſe ab Eſaia, c. 7. verſ. 20 tempore aduentus Chriſti, futurum, ut ſacerdotes barbam raderēt. Ra-

ſio, ut docemus, lib. 16. Syntag. c. 1. eſt rerum ſeculariū & ſuperſtitiarū contemptus, & impietatis circuncidenda Symbolum.

Chriſto nihil fuit adimendum, neque radendum, penitus ſanctiſſimo: Chriſtianis

autem, ex gentili immunditia vocatis, multatollenda erant, ut notat Franciſcus Venetus, Tomo 6. problematū Sacraſcriptura ſeclio. 9. problema 397. & 398. clerici

item ſecularium omnium rerū debent eſſe contemtores: & ultra, ſacerdotes qui ſanguinem Domini quotidie ex calice hauriunt, debent barbam ſaltem circa labia

radere: ne ibi retineatur ſanguis Dominicus. Et quemadmodum de barba, ſic & coma nutrienda vel tondenda fuerunt

diuerſarum gentium ritus, & diuerſorum ſententia, deſcribit Tarraus in 4. Pythiorum Pindari, nam inquit, ἴδ' ἢ τοῖς ἀγ-
B

γούτοις μὲν τὸ παρὰ μαύρου τοῖς ἄλλοις δὲ τὸν ἄγ-
 μος ἀποκρίπει τοῖς ποταμοῖς. vs ſcribit Scho-
 liaſtes in Homerum Iliados & id eſt moris fuiſſe antiquis, mutare comā, eamq; poſtea

conſecrare fluminibus, & rurſum Euſtaſius, ἴδ' ἢ τριπέρι κόμην τοῖς ἄλλοις μὲν
 καὶ ἀγούτοις εἴτε κείριεν αὐτὴν τοῖς ἰσχυροῖς ποταμοῖς. id eſt, mos fuit nutrire comam

iuuenes vsque ad integram etatem, & poſtea tondere fluminibus regionis ipſam.

Tempore Theodorici Gothorum quodam regis teſte Paulo Diacono de origine & geſtis Longobardorum. capit. 8. homines comam tondabant, ſequæ a ceruice vsque ad

occipitium radentes, nudabant capillo, habentes capillos a fronte, vsque ad os demifſos, quos ab virag. parte in frontis diſcrimine diuidebant. Theophilus filius Mi-

chaelis, Imperator Orientis, quia a natura paucos capitis capillos habebat, & erat recaluſter, iuſſit edicto ab omnibus comas

tonderi, neq; ab ullo Romano ultra collum demifſos geſtari, ſanxitque edictum grauiſſimo ſupplicio, priſcorum Roma-

norum virtutem renouari ſtudent, ut ipſe dicebat, ut exſtat eius conſtitutio, 4. in libro primo, iuris orientalis, titulo περὶ ἀπο-
 κείριος τῶν τριχῶν, de tōſura capillorū. Ton-

debāt caput qui ſacra Iſidis deuota ſerebāt, quod & fecit Commodus Caſar, ut ſcribit Spartianus in Piſcennino Nigro. Tonde-

bant & in rotundū caput qui idolis ſernio-

o o 2

bant, quare & ne se tonderent eo modo prohibuit suis sacerdotibus Deus, Leuit. 19. vide plura de eo, quae dixi, lib. 16. Syntag. c. 1. Ex aduerso aliis capillorum ornatus intonsus valde placuit, nec fas aliquando fuit imperatoribus, seu regibus Gallorum comam tondere, qui intonsi a iuueniute remanebant, & in hoc habebant regium decus, solumque regibus permissum, aliis edicto prohibitum, ut scribit Agatius libr. 1. Visum etiam aliquando seruile comam tondere, ut liberum nutrire, ut scribit Aristophanes, in ambus: in poenam etiam frequenter olim statutum, reos cute tenus facile post verbera, tonderi, ut leonis Nouella 58. & 60. In Nouella Iustina. 62. hacque poena apud Germanos usurpata apud Tacitum, de morib. Germanorum, & alios, & in legibus Longobardorum. lib. 3. tit. 7. leg. 18, & 20. Apud Landolphum. libr. 23. apud Othonem Lorigingensem. 1. Stobaeum sermone 42. Beatum Rhenatum, libr. 2. de rebus German. Basilium, Zonoram, Nicephorum & alios. Sed hac paganorum sunt & secularium vanitates, & contraria ex opinione venustates coepta sententia. Christiani clerici cum his non sentiunt, sed considerare debent secularibus rebus voluptatibus & blandimentis se valedixisse, & testimonium voluntatis eius, & per exteriora symbolica & interiorum contemptum & respiciam profiteri videbis, & eius tonsura pulcras rationes. in glossa ad Clementi. 2. ad verba & tonsuram, de vita & honesta cleric. **C**

e Tractatur in tota 41. distinct. apud Gratian. in consi. Carthag. 4. cap. 45. ca. si. 41. dist. & ibi quod incompositio corporis, arguat incompositionem mentis, ex diui Augustini epistola 109. & Ecclesiast. 9.

f quae sequuntur ponuntur in ca. clericus 15. de vita & honesta clericor. & latius explicantur tota 21. q. 4. Corripuntur in 7. Synodo ca. 16. Clem. qui unguentis & fulgidis vestibus, & praeter necessitatem ornatus lasciuunt, qui enim mollibus vestiuntur, hi in domibus regum sunt. Diui Mat-

thaei. ca. 11. & in Synodo 6. cap. 20. prohibetur ornatus vestimentorum expresse clericis, in Clem. 2. de vita & honesta clericor. & nominantur inter alia caligae scaccatae, rubrae, aut virides, quamquam Gloss. in summo 21. q. 3. permittat colorem purpureum in vestibus, quia ea veste Christus indutus fuerit. Et Hostiensis ad c. antiqui, de privilegiis, ait, pannos rubros, frena & calcaria aeneurata, esse Papa, & eius legati, dum proficiscuntur extra mare. Innocentius etiam 4. eius nominis Pontifex, qui adeptus est sedem pontificalem anno domini, 1243. ut Cardinales pileo roseo uterentur, & equo ueherentur, instituit, ut scribit Volaterranus. libr. 22. galerumque seu pileum rubrum in signo fecit Cardinalium, cum a Freder. 2. Imperatore vexaretur, ut scribit Martinus Chromerus in Polonica historia, quo significabatur caput suum pro Ecclesia etiam, si opus esset, morti offerendum. Eadem scribit Gaguinus in 7. Paulus Amilius, in 7. & Platina. Reliqua autem Cardinalatus insignia, posteriores Pontifices adiunxerunt praecipue Paulus, ut scribit Onuphrius ad Platina. Rursum hic notanda Glossa, una in cap. si quis virorum, 15. in princip. 30. distin. & in principio 21. quaest. 3. ad verba, quod vero, Quae dicunt consuetudinem regionis dare modum clericis in delatione vestium etiam pretiosarum: verum tamen considerandum ego potius puto Dei sententiam, qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt, & quod ecclesiastici, quauis pingua beneficia acceperint, non sibi tantum acceperint, sed aliis operibus distribuenda, potissimum cultui diuino & pauperum necessitatibus seruare vel impendere debere, & quod ipsi contemptis & esuratis ex professo vanitatibus seculi, & delictis, paupertatem voluntariam, & vitam Christi laboriosam imitandam susceperint: scio quod hac eadem placeant bonis & personis vere Ecclesiasticis, displiceant autem quibusdam aliis, maxime illis, qui non aliam ob

am ob causam ad Ecclesiastica beneficia se A
contulerunt, quam ut magnificentius vi-
uerent: sed magis mihi amica veritas si
non fallat. Laudant immodesti etiam, &
luxu dediti, coacti veritate ipsa, mode-
stum & simplicem Ecclesiasticorum or-
natum, quem dicitur, ca. si quis virorum
definit, & permittit, togam & palliū cum
pileo quadrato in clericis. Et Tertullianus
libro de pallio magis ait, Christianos vete-
res pallio magis, quod esset magis frugale, &
simplex, quam toga vsos, etsi togati essent, B k
cum nomen darent religioni Christi: inde-
que dicitur, a Toga ad Pallium, Palli-
um Græcorum habitus; Toga, Romano-
rum erat; palliūq; Philosophorum, v-
trūq; tamen genus vestimenti pacis erat;
ut sagum tempore belli usurpatum legi-
mus, mores togati barbaris opponuntur a
Theodorico Gothorum rege, apud Cassio-
dorum lib. 3. variarum epistol. 117. Et To-
ga Romanis tantum concessa fuit. l. et si ac-
cepto, 32. de iure fisci, P. Plinius lib. 4. epi-
stolarum epistol. incipiente, Erudisti ne.
Cicero pro Balbo. Carent vsu togæ peregri-
ni, barbari. & ii quibus aqua & ignis in-
terdictū est, ut ait Paulus Iuriscons. lib.
3. receptorum sententiarum iuris, tit. 4.
indicat & Saluianus, lib. 4. de providen-
tia. Atque ideo Claudianus in Rufinum,
notat Imperatorem Antoninum.

Barbariem reuocat, inquit:

Nec pudet Aufonios, curas & intra regentē
Sumere deformes ritus vestemq; Getarū:
Insignemq; habitū Latii mutare; togæq;

Toga etiam aduocatorum in l. 3. de aduo-
ca. diuersorum iud. C.

g Clem. 1. §. statuumus, de statu monachor.
li. 3. tit. 10. Atque dicitur §. statuumus, ex-
plicat, quid stoccus, quid cuculla, quid sca-
pulari, & cappa, quam ferre debent.

h Clem. 2. de statu regula. ubi illis multa
prohibentur, ut panni sericei, duplicationes
vestimentorum variorum, sandalia, come-
cum crinibus, caputia ut loquitur scaca-
ta, virgula, chorea, festa, &c. Debent &

iste sic vestibus sua professionis uti. cano.
24. sanctimonialis 23. distinct. easq; per-
petuo etiam in lecto deferre ca. fin. 20.
quast. 1.

i l. mima, 4. C. de episcopali audientia, No-
uella 123. §. fin. de sanctiss. episc. cauetur &
in ca. si clericalis §. non est, 16. q. 1. ne mo-
narchi de clericis iudicent, & ne damnū
vel præiudiciū clericorū quis ligat. clem.
1. §. quibus, & sequentib. de stat. Monach.
in concilio Toletano 4. cap. 52. & in cap.
3. de regulari. & in transiuntib. ad religio. lib.
3. tit. 3. 1. can. quod interrogasti, 6. 27. di-
stinct. Ex causa tamen, iure approbata,
propter euitandum scandalum, possunt di-
uersi ordinis & habitus religiosi missi ad
prædicandum, de nouo conuersis, ad fidem,
se in unum superiorem habitum & præpo-
sitiū conformare. c. Deus qui Ecclesiam,
11. de vita & honestate clerico.

Cl cap. statuumus, 23. §. fin. de regularib.

CAPVT VIII.

- 1 De moribus & vita honestate clericorum
circa officia.
- 2 Ludum.
- 3 Obedientiam.
- 4 Mulierum consortia.
- 5 Idem de monachis & monialibus.

D E Xteriora non sufficit esse composita in
vita clerici, nisi mores & forma viuendi
probatè existant. Quare in summa vita
clericorum debet esse casta, a sobria, a vi-
no & crapula aliena. b hinc enim irrita-
menta luxuriæ. c Ideo & tabernas seu po-
pinas vitare debent, nec ad eas nisi in itinere
ex causa necessitatis, diuertere: d multo-
minus illis licet cauponas exercere ut nec
macellariorum seu lanionum officium,
f vel histrionis artem ludicram. g quem-
admodum illis prohibitum officia tracta-
te secularia, h aut negotiari: quamquam
liceat clericis sibi victum & vestimentum
ex artificioso vel agricultura, absque ta-
men officii sui diuini detrimento, quære-
re. k Ad hæc, vetatur illis, ne fideiussores

sint. In redemptores seu conductores præ-
 diorum, *m* ne curatores aut tutores, *n* pro-
 curatores, seu gubernatores, vel dispensa-
 tores substantiarum laicorum, *o* aut tabel-
 liones in causa criminali, si sint in sacris or-
 dinibus constituti. *p*
 2 Ne ludant cubis, alea, tabulis, aliisque
 ludis: ne vel ludentes inspiciant, aut specta-
 cula edant, vel edentibus intersint: *q* ne
 venationes clamosas exercent: *r* ne arma
 fumant vel armati incedant *s* ne sint sedi-
 tiosi, *t* contentiosi, calumniatores, aut ma-
 ledici, *v* aut invidi, *x* aut proditores, vel
 adulatores, *y* scurræ: *z* ne in foro aut nun-
 dinis versentur. *aa*
 3 Ne quid agant clerici vel monachi sine
 consilio prælatorum suorum, *bb* a quo-
 rum correctione prouocare, aut recurre-
 re ad laicos non debent nec possunt imp-
 pune, *cc* cum clerici inferioris gradus, su-
 perioris ordinis præpositis, debeant obe-
 dire, *dd* peregrinari etiam non debent, ni-
 si literas habeant commendatitias & testi-
 moniales, *ee* a causis criminalibus habentibus
 causam sanguinis iudicandis & cog-
 noscendis in foro contentioso abstinere
 debent: *ff* quas tamen si temporali sua iu-
 risdictione contigerit discutere, delegare lai-
 cis terminandas debent, & possunt. *gg*
 4 Cum clericis cuiuscunque ordinis mu-
 lieres extraneæ cohabitare non debent, li-
 cuit autem aliquando illis secum habitare
 solas auias, matres, aut materteras, amitas,
 vel filias fratrum, aut sororum, *hh* postea
 tamen nec has haberi expedire visum est,
 ob vitandam suspensionem occasione illa-
 rum. *ii* Et proinde etiam clericis subin-
 troductæ mulieres fuerunt illis prohibi-
 tæ. *kk* Imo & conuersationes & confabu-
 lationes scæminarum maxime suspecta-
 rum, post interdictionem: // multo magis
 & earum oscula. *mm* Sic, vt illis, ita & mo-
 nachis prohibetur habere commatres, &
 mulieres osculari. *nn* Cum mulieribus la-
 uari, *oo* cum sola muliere confabulari, vel
 per alios scæminæ quippiam mandare,

A *pp* monialium monasteria sine rationabi-
 li, eaque manifesta causa, ingredi: *qq* quin
 & monachos iuxta monialium monaste-
 ria, monasterium habere, vel duplex mo-
 nasterium monialium & monachorum
 habere: aut monachum ingredi monaste-
 rium monialium, aut monialem ingredi
 monasterium virorum interdictum. *rr*

S C H O L I A.

B a *cap. vt clericorum, de vita & honesta. cle-
 ricor. de continentia clericorum tractatur
 tota 31. & 32. distinctione apud Gratia-
 num. Summam vite clerici colligit Isido-
 rus lib. 2. de ecclesiasticis officiis c. 2. & re-
 fertur in can. 3. his igitur 23. distinctio.*
 b 2. ad Timotheum 1. versu. 7. ratio ponitur
 in can. 1. denique, in principio, 4. distinct.
 ubi qui loco & dignitate laicis præcellunt,
 debent præcellere religione & sancto pro-
 posito.
 C hac ita definita in concilio generali Late-
 ranensi, sub Innocentio 3. cap. 15. relatorum
 cap. a crapula, 14. de vita & honesta. cle-
 ricor. ubi 12. pæne crapulosi clerici non se
 emendatis, facit Diuus Paulus. 1. ad Ti-
 motheum cap. 3. versu 2. ubi, oportet epi-
 scopum, & c. & in cano. Apostolorum, 41.
 & in ca. 1. & fere tota 35. distinctio. casti-
 gantur ebrii clerici. vide & Phœnum lib.
 nomocan. tit. 9. cap. 35. & tit. 13. lib. 29.
 Interdicitur & omnibus monachis esu
 carnis, saltem in refectorio, in cap. cum ad
 monasterium, 6. §. in refectorio. de stat.
 monach. clemen. 1. §. si. eo. tit. cano. car-
 nem, de consecra. distinct. 5. nisi indulgen-
 tia abbatis accedat, dicto cap. cum ad mo-
 nasterium. §. nec in quibusdam. Sic & co-
 uinia cum cantionibus, illis interdicta.
 can. clericum, in fine, 22. q. 1. can. nullus
 versu. aut cantare, 44. distinct. Quomodo
 autem & quando quibusque in locis con-
 uuiuis interesse possint clerici, docetur in
 can. non oportet ca. nulli, can. penult. & si-
 na. 44. distinct. de tempore etiam in can.
 penult. §. 1. 44. distinct. Ibi que etiam de
 benedi.

- benedictione & gratiarum actione, de modo, conuiuii, seu adiunctis clericorum, ad hoc, in can. conuiuia, ca. nullus, can. quando, can. penult. ead. 44. dist. notaturque in cano. quando, quod tantum ter in conuiuiis sit bibendum clericis, non ultra.
- d can. luxuriosa & tota 35. dist. & c. a crapula, de vita & hon. cleric.
- e c. clerici officia, 15. de vita & honest. cleric. Idem statutum in consilio Laodicense, c. 24. Aquisgranensi, c. 60. in cano. 2. non oportet, 44. dist. in concil. Carthaginensi, 3. c. 27. in can. 4. clerici, 44. dist. Et in 6. synodo c. 9. clericis omnibus κατὰ δὲ τὴν ἐκκλησίαν, id est cauponiam tabernam ingredi prohibitum, & in ca. 3. nulli clerico, 44. dist. & in ca. apostolorum 53. in honestum & visum semper est, honestis viris cauponas adire sine necessitate. Ita Hyperides libro etiam contra Patroclam, si modo eius est legitima oratio, narrat aliquando Areopagitas cum quidam pransus esset in caupona, prohibuisse eum in Areopagum accedere. ut refert Athenensis lib. 3. disputationum c. 7. Scribit quoque, Isocrates in Areopagica oratione, quod in caupona vel edere vel bibere, nullus Areopagi domesticus aut familiaris auderet: dabant enim operam, ut graues, non autem scurræ esse viderentur: quid sit caupo docet l. 1. §. cauponis. Nauta caupos stabula in P. iure civili quoque, in nouell. 133. quomodo oporteat monachos viuere, prohibetur monachus in aliqua tabernarum conuersari, iubetur ut inuentus in ea statim expulsus monasterio, tradatur locorum defensoribus, eo quod ibi castitatis periculum ultra etiam crapulam obuerjatur, ob lupas & meretrices, quæ prostituta ibi ut plerumque, inferuiunt l. palam, 43. §. 9. de iura nupti. P. l. 4. §. 2. de his qui in an. infa. l. 7. C. de incestis nupti.
- f can. nulli clerico, 44. dist. clem. 1. de vita & honesta. clericor.
- g dicta clem. 1. de vita & honest. cler.
- h dicta clem. 1. de vita & honest. cler. c. cum decorem eod. titul. apud Gregor. hystoricos
- A infames sunt, ut in can. 1. sub 4. q. 1. l. 1. §. ait pretor, de his, qui notant infa. P. & prohibentur promoueri ad clericatum, ca. maritum 33. dist. & sumere corpus Domini, ca. pro dilectione, de consecratio. dist. 2.
- i late patet hæc prohibitio in iure Diuino Pontificio & civili. 2. ad Timotheum 2. ibi. nemo Deo militans implicat se negotiis secularibus. Id ipsum prohibitum in can. Apostol. 6. & in can. 80. & can. 16. synodi concilii Carthaginensis apud Phorium, tit. 8. nomocanonis. c. 13. quæ sunt illa negotia secularia illis phibita, iradiiur in c. 1. c. clerici, 15. & c. fin. de vita & honesta. clerico. clem. 1. eod. tit. can. his igitur. 3. per totum 23. dist. can. 1. can. Episcopus, 3. can. perlatum, 4. cum 3. sequenti. 88. dist. can. 29. te quidem 11. q. 1. clericis etiã maxime sacerdotibus & monachis, iudiciorũ strepitus & negotia secularia iure civili prohibita, in l. placet. 17. l. repetita, 36. de episcop. & clericis, C. §. sed neg. nouella, 123. ca. 6. & in nouella Leonis 86. de pœna Episcoporum, sacerdotum, clericorum, qui se aduocationibus, sponsonibus, redempturis, alijsve similibus dedunt. Caterum obseruandum est, ut latius hæc patent, secularia negotia triplici modo dici posse. Et primum quilibet actus secularium personarum, seculare negotiũ dici potest, ut officia & commercia quæ fiunt pro rebus secularibus, quæ numerantur in c. 1. ne cleric. vel monach. In quibus clerici debent abstinere, ab illis quæ sunt turpia & illicita illis. Secundo negotiũ seculare est iudicium de rebus secularib. & hoc possunt tractare clerici inter se indistincte, can. sicut enim, §. ex his omnib. 11. q. 2. Tercio negotia secularia dicuntur, quæ sunt seculariũ hominum, & inter seculares, quorum aliqua criminalia, aliqua civilia dicuntur. Criminalia, ubi de sanguinis pœna agitur, sunt clericis in sacris ordinib. constitutis interdita. c. sententiã sanguinis, c. clericis, c. ad audientiã, ne cleric. vel monach.

- secula negot. se immis. cap. in archiepisco-
patu, de raptor. Ciuilium vero, quaedam
sunt fori ecclesiastici, tantum, ut matrimo-
nii & legitimacionis causa, c. causam, qui
fili sunt legitimi, cap. inam, de ordine co-
gnitio. causa iuris patronatus, c. quomodo,
c. quanto. de iud. decimarum, c. quonia, de
decimis. & alia que tractant etiam cleri-
ci, & non alii indicando. Quaedam autem
sunt fori secularis, de quibus clerici non de-
bent se immiscere.
- k** D. Hierony. ad Nepotianum, de vita cle-
ricorum negotiatorem clericum tanquam
pestem fuge, relatum in can. 9. negotiato-
rem, 88. distinct. negotiari clerico nun-
quam licet. cano. fornicari, 10. cano. eici-
ens, 11. can. quoniam non cognoui 12. can.
consequens, 2. ead. 88. distinctio. eiecit do-
minus negotiatores ex templo. Diui Ioh-
han. c. 2. dicto cano. eiciens, 11. & ca. fina.
88. distinct.
- l** cano. 1. 2. 3. 4. 5. & tota 91. distinct. can. 1.
de celebra. missar. Et sunt quaedam opera
cleris & monachis iniuncta, ad vitandum
otium, can. nunquam, de consecrat. distinct.
5. illud quoque, cap. 6. nouella 133. quo-
modo monachos oporteat viuere. suntque
sibi illa opera studia sanctarum literarum,
& manualia, vide Augustinum in Psal.
99. & libro de opere monachorum, & a-
ctorum. cap. 20.
- m** can. Apostol. 19. can. te quidem, 20. 11.
qu. 1. Nouella Leonis 86. & ca. 6. Nouella
Iustiniani 123. c. 1. c. quod quibusdam, 4. de
fideiuss. scilicet si causa fideiussionis ad Ec-
clesiam non pertineat, non aliter. cap. cle-
ricus, de fideiussor. vide can. denique, 14.
9. 5. cano. 1. 15. 9. 2. nam & pro abbate
suo monachi possunt intercedere, cap. ex
rescripto 9. de iur. iuran.
- n** can. fin. 86. distinct. can. 1. 88. distinct. ca.
no. 1. placuit. 21. 9. 3. cap. secundum 6. ne
cleric. vel monach. secu. nego. se immisce.
in Nouella Leonis 86. & in §. sed neq. sui,
cap. 6. Nouella Iustiniani. 123. in can. 3.
synodi Chalcedonensis, & cano. 16. synodi 7.
- A** Caribagenensis, nisi fors clericis sua non
sufficerent, & ita pro victu aliena con-
ducerent, ut in c. dilecti de decimis, vel mis-
episcopi iussu bona Ecclesia conducerent,
can. 88. dist. vel nisi bona sua Ecclesia, vel
nomine Ecclesia possessiones conduxerit
clericus. §. sed neque, & §. sed & ipsis, No-
uelle 123.
- O** cano. fina. 88. distinct. cano. 4. Cyprianus,
11. 9. 3. nisi fiant miserabiliū personarum
tutores, can. fin. 86. dist. ca. 1. 88. distinct.
- B** cano. si. 86. distinct. c. 2. c. sed nec 4. c. cleri-
cus, 5. §. si. ne cler. vel monach. can. 2. cre-
do 21. 9. 3.
- P** cap. sicut 7. ne cleric. vel monach. secu. nego.
se immisceant.
- Q** can. his igitur, 23. distinct. cano. 1. 35. di-
stinct. cano. nullus presbyterorum, 44. di-
stinct. cano. non oportet, de consecratio. di-
stinct. 5. c. cum decorem, 12. & cap. clerici,
15. §. mimis, & §. ad aleas, de vita & ho-
nesta. clericor. & cano. 41. Apostolorum
& 42. cap. inter dilectos, de excess. prala.
Photius nomocanonis titu. 9. cap. 27. & ti-
tu. 13. c. 29. Ius civile idipsum canu. & mo-
nachos a'ea ludentes triennali exilio mo-
nasterio damnat, in Nouella Iustiniani 123.
de sanctissi. Episcop. cap. 10. §. ut autem om-
nis ecclesiasticus, a'uth. interdicimus, &
l. placet nostra clementia, 17. de episcop. &
cler. Leo Nouella 87. in ecloga Basilico-
rum libro 3. tit. 1. c. 19. *καὶ τὰ ἐκείνων ἐπι-
κρίσειται.*
- C** c. 1. 2. & si. de clerico venator. clem. 1. §. si
quis autem, versi. si qui vero, de stat. mo-
nachor. can. episcopum, can. omnibus, 34.
dist. can. qui venatoribus, cū sequentibus,
vsq. ad can. non satis est, 86. dist.
- D** can. clerici. can. quicumq. 23. 9. 8. Clem. 2.
de vita & honesta. clericor. clem. 1. §. ad-
uersus vero, versi. vel arma portatis, eo tit.
clem. 1. §. qui vero, in fine, de stat. monach.
- E** ca. his igitur, versi. dolos, 23. distinct. can.
seditionarios, 46. dist.
- F** ca. oblationes, ca. nec ad Cain, ca. alienus,
ca. si quis, ca. dissidentes, 90. distinct.

- 7 dicto can. his igitur. §. odium, 23. distinct. A
 can. clericus, ca. accusatores, 46. dist.
 z ca. clericus qui, & ca. sunt nonnulli. 46. dist.
 aa ca. clericum, 46. dist.
 bb ca. pen. §. qui vero, 9. 1. dist.
 cc can. Ecclesia, 16. q. 1. can. in omnibus, de
 consecra. distinct. 5. secundum distinctionem
 ca. hinc est. §. item illud, 16. q. 1.
 dd ca. 1. & sequentibus. 21. q. 5. cano. si quis
 presbyter, 11. q. 3.
 ee dicto can. his igitur. §. senioribus, 23. dist. B
 cano. a subdiacono, ca. nulla, ca. quisquis,
 cano. non oportet, 43. distinct. cano. placet,
 cano. hoc idem, 16. q. 1. cano. abbas, §.
 monachi, 18. q. 2. can. in omnibus, de
 consecratio. distinct. 1. cap. cum infertur, de
 maiori. & obediens. Alioquin inobediens
 punitur pena statuta in c. grauem, 15. de
 excessibus. pralato. cap. si quis, 2. & cap. illud
 dominus, de maiori. & obediens. Imminet
 & contumacibus clericis pena excommu-
 nicationis, & depositionis, in can. Apost.
 30. §. 4. §. scriptum, & principem populi
 tui non maledices, Exod. 22. vers. 23. A-
 ctor. 27. vers. 5. cap. 1. de maledic. Remit-
 tetur tamen pena inobedientiae, si pralatus
 vel superior illicitum vel indebitum iusse-
 rit, can. si quis Episcopus, cum sequentibus,
 11. quaest. 3. c. sane, §. & c. cum ad 7. de ex-
 cessibus. pralator.
 ff can. non oportet, de consecra. dist. 5. ca. ex. D
 iraneo, can. hortantur, can. si. 71. dist. can.
 Apostolo. 12. & 32. can. fraternitatis, §. de
 cleric. non resident. cap. 1. de cler. peregrin-
 nan. c. cum ad nostram, 2. de regularibus. in
 extranea. communibus. l. si qua per calumni-
 am, 22. §. sine. de episcop. & cleric. C. No-
 uella 86. Ista litera dicebantur *ovcarivō*
vequata, in can. Aposto. 12. & 32. dicitur
 autem in can. 11. in concil. Calcedo-
 nensi, hoc modo, & formales, seu formate, E
 in concilio Carthagenensi can. 23. quia sub
 certa forma dabatur clericis ad aliam
 civitatem ad Episcopos vel curiam eunti-
 bus. Ita usum harum literarum fuisse fre-
 quentem, & pro conventu Nazianzenus
 ait contra Iulianum. forma illarum pre-
 scripta est in principio & cano. final. 73.
 distinct. notaturq. illas literas non datas;
 nisi rogantibus iis quibus dabatur. In prin-
 cipio, & cano. sequenti. 72. dist. Ponuntur
 etiam alia litera dicta canonica, ut paci-
 ca, & dimissoria, quas explicavit nuper
 Geraldus Rudolphus Grauiensis, libello de
 literis canonicis.
 gg can. saepe principes, can. his a quibus, 23.
 q. 8. cap. clericis, §. cap. sententiam, 9. ne
 cleric. vel monach. secula. neg. se immisc.
 cap. in Archiepiscopatu, de raptor.
 hh cap. sine ne cler. vel monach. secula. neg.
 se immisc. in Sex.
 ii ex concilio Carthagenensi 3. cap. 17. can.
 27. cum omnibus, §. 1. distinct. can. interdi-
 xerit, 32. dist. c. a nobis, 9. de cohabitatio-
 cler. & mulier. l. cum qui probabilem, 19.
 de episcop. & cleric.
 Ckk cap. 1. de cohabitatio. cleri. & mulier. lib.
 3. tit. 2. sic beatus Augustinus, nec cum so-
 rore habitare consensit, dicens, quae cum so-
 rore mea sunt, sorores meae non sunt. cano.
 25. legitur, 81. dist. reicit a clericis etiam
 consortium mulierum, diuus Hieronymus
 ad Nepotianum. & in c. 17. hospitium,
 32. dist. ut auth. episcopo. & cleri. C. prohi-
 betur. & ne secum clerici habeant mulie-
 res absolute, cano. oportet. can. sed si forte, ca.
 volumus cum omnibus. can. archidiaconus, ca.
 quidam, ca. foeminas, ca. ad reatum, 81.
 dist. ca. plurimos, ca. quia aliquanti, 82. dist.
 ll Sic in concilio Niceno, cap. 3. relato in can.
 16. Interdixit, 32. dist. subintroductas
 mulieres dixerunt Graci, *ovvov dxtvov*, id est
 intermissas aliunde quam ex agnatione
 naturali, adscititias & domum introdu-
 ctas. Peculiari autem nomine eo diceban-
 tur socii sociave coelibatus, sine virgo con-
 tubernalis haberet virum, sine monachus
 foeminam, quod genus societatis aliquan-
 do permixtum fuit inter Christianos, sed
 postea prohibitum ob suspitionem stupri.
 meminit de his diuus Chrysostomus. Soro-
 res illae etiam aliquando dictae, quae cum

aliquibus, pudice, veluti soror naturalis, A cum fratre habitabant. Sic in capi. consultatione, 4. de frigid. & maleficia. lib. 4. cap.

15. qui contrahit scienter matrimonium cum femina clausa vel stricta, quam non potest habere tanquam uxorem, eam tanquam sororem retinere debet. Idem in capi. laudabilem, 5. eod. tit. de frigid. & maleficia. & in cano. requisisti, 13. q. 1. Prohibitum autem est in sorores habere, cum plures hoc nominis preteritu, stuprum committerent. Sicq; notat Marialis propudium seu scortationem, Fabula.

Quare non habeat Fabula, quæris uxorem, Themiston: habet sorores.

Eaq; ratione & ab usum nominis, & femininarum, eo preteritu prohibuit clericis Honorius cum Concesare in l. eum qui probabilem, 19. de episcop. & cleric. & concilium Anchyranum capi. 18. & diuus Hieronymus ad Rusticum, monachum, de viuendi formula & libro de vitando suspecto contubernio. Easdem mulieres in eod. artus seu subintroductas, vel sorores, inhihet omnibus clericis Iustinianus §. presbyteris autem. c. 29. nouella. 123. de sanctissimis episco. Explicat Iulianus antecessor in nouellis Iustiniani, artic. 477. ubi pœna, & de quibus in ecloga Basilicorum lib. 3. tit. 1. cap. 41. vide & concilium Arelatense 2. cap. 4. Aquisgranense. cap. 39. Eusebium lib. 7. historia c. 30. & in Ecclesiastica historia lib. 7. c. 25. & quomodo prohibeatur clericis concubinas habere vide §. si quis autem monachicam c. 8. nouella 5. de monachis c. 3. 4. c. si autem, 6. de cohabitata. clericor. & mulier. can. decernimus, 38. dist. can. nullus, cum sequen. 32. dist. quid concubina in can. omnibus, §. concubina autem, 34. dist. Pœna autem concubinariorum publicorum clericorum, tractantur 30. E per Rebuffum ad titulum de publicis concubinariis, in concordatis. ubi & textus in §. & ipsas, quasdam etiam notat, & ibidem Rebuffus, in negligentiam episcoporum non punientium concubenarios clericos & concubinas solere iudices laicos in

Gallia contra eos inquirere, & punire, maxime Parliamentaria, vide Boerium decif. 72. Est etiam munus iudicis secularis, compellere homines vt honeste viuam, propter preceptum iuris quod profitentur & exsequuntur, honeste viuere l. 1. de instit. & iur. P. §. iuris precepta sunt hac. eod. tit. apud Iustinia. Pœna autem concubinariorum in liberos illinc procreatos extenditur, in cano. cum multa. 15. q. 8.

B m m can. 22. si quisquam, 81. dist. ubi pœna clerici & mulieris. can. his igitur, §. viduarum, 23. dist. c. 2. de cohabitata. clerico. & mulier.

m can. monachi, de consecra. dist. 4.

oo dist. ca. monachi, de conse. dist. 4. & ca. peruenit, 20. 18. q. 2.

pp can. non oportet, 81. dist. inf.

qq can. clericus, cum seq. can. clericus, 8. dist.

rr can. monasteria, 8. de vita & honesta. cleric. ubi clericus frequentans monasteria mulierum, non desistens, deponitur: laicus, excommunicatur.

ss can. peruenit, 20. cum 4. sequentibus, 18. q. 2. §. non ingredientur, c. 3. nouella 33. quomodo oporteat monachos viuere.

C A P V T I X.

Clericorum aliqua præcipua munera.

D E i honor & cultus, præcipua monachi & clerici cura. a Quare officia sibi imposita diuina, suis horis & temporibus debent exsequi, b nec a loco seu Ecclesia sibi designata abesse: c maxime monachus, d nisi ex rationabili causa & probata eis permittatur; e clericus pro gradu sui officii melior esse debet, f & exemplo aliis bene viuendi: quia ipsi quidem conscientia sufficere possent bona, at a proximo fama bona & exemplum exigitur. g Sit discretus in docendo, vt docenda proferat, non discendataceat. h Sal terræ, lumen mundi dicuntur persona ecclesiastica, sal sapientiam significat: k quam in omnibus operibus debent offerre Deo, lumen, doctrinam, vitamq; bonam, quam sequi debent vt lucem laici. m

SCHOLIA.

- a can. cui portio, ca. duo sunt, 12. q. 1.
 b cap. 1. 2. 3. 91. dist. 1. de celebra-
 missa. de his officiis diuinis, diximus late
 supra lib. 1. tit. 20.
 c can. sequi vero, can. si quis in cler. 7. q. 1. c.
 3. §. cum igitur. cap. 4. §. cap. conqueren-
 te, 6. cap. ex parte, 8. cap. qualiter, 9. ca. in-
 ter quatuor, & sequentib. aliis, de cleric.
 non residenti. cap. extirpanda, 30. §. qui
 vero, de prabend. cap. quanto, 7. de offic. or-
 dinar. c. licet, 14. §. uetia, de electio. in Sex.
 d can. quaedam, cano. si cupis, 16. q. 1. cano.
 abbates, §. monachi, 18. quaest. 2. cano. ul-
 timo, §. item clericus, 20. q. 4. clem. 1. §. quia
 vero, & §. ceterum, de statu monachor.
 cap. vnic. de statu regular. in Sex. §. porro
 religiosissimus, nouella 123. & §. illud quo-
 que, nouell. 133.
 e dist. clem. 1. §. ceterum, de stat. monachor.
 c. relatum, 4. c. inter quatuor. 10. de cleric.
 non residen. ut studiorum est causa, cap. li-
 cet canon, 3. 2. de prab. in Sex. dist. 1. dist.
 §. ceterum, clem. 1. & dist. c. relatum. si
 modo resideat clericus in loco, ubi studia
 exercentur, non alibi, cap. fraternitatis,
 12. de cleri. non resident. cum licentia sui
 pralati, cap. 2. ne cler. vel monach. in Sex.
 ut si studia sibi permissa discere exercent:
 quaedam enim illis prohibentur, ut in can.
 ideo. can. sacerdotes simul, 37. dist. cap. non
 magnopere, cap. super specula, ne cleri. vel
 monach. cap. 2. §. fina. eod. tit. in Sex. causa
 & rationabilis absentia, abesse pro negotiis
 sua Ecclesia, cap. ex parte, 13. de cleric. non
 resid. vel pralati sui, ca. de cetero, 7. & cap.
 ad audientiam, 15. eod. titu. vel Papa. c.
 cum dilectus 4. eod. quibus alia causa addi
 possunt, cum causa cognitione iuxta cap.
 relatum, de cleric. non residen.
 f can. qualis enim, 8. q. 1.
 g explicatur a dno Augustino sermone 50.
 ad fratres de heremo, & in concilio Aquif-
 granensi. cano. 112. & in cano. 19. nolo ut
 aliquis 12. q. 1. cano. non sunt audiendi, 11.
 q. 3. ad Roma. 12. & 2. ad Corinth. 8.

- A h can. in mandatis, cano. scimus, cano. Ephe-
 sis, cano. fin. 43. dist. cano. 1. cap. non er-
 go, 44. dist. vide de docendi & institu-
 endi munere in cano. 1. 3. 8. dist. can. his i-
 gitur, §. si. 21. dist. ca. alia causa. 16. q. 1.
 cano. ille procul, 93. dist. nos etiam lo-
 quuti sumus. Jam de predicatione verbi
 Dei, supra, lib. 1. tit. 22.
 i can. 7. sacerdotes, 93. dist. D. Mat-
 thaei. c. 5.
 B k can. sit rector, 43. dist.
 l can. sal. de consecra. dist. 4.
 m can. ne quis, de consecra. dist. 3.

CAPVT X.

- 1 De priuilegiis clericorum rerum.
 2 Et personarum.

Priuilegia rebus, personis, & actioni-
 bus clericorum seu ecclesiasticarum
 conceduntur, a de rebus propriis, quas nō
 negociandi causa deferunt, nulla quidagia,
 pedagia, & vectigalia soluunt, b neque sor-
 dida extraordinaria super indicta munera
 a rebus Ecclesiae exiguntur, c res tamen a-
 liquando cum oneribus realibus iam im-
 positis, transeunt ad Ecclesiam, d aliter
 Deo consecratae & a cleris possessae, iure
 census liberantur, e nisi ecclesiasticum
 munus ab ecclesiasticis iniunctum sit,
 D f qualis procuratio ratione visitationis, g
 Personae clericorum digniores laicis
 habentur, h vnde nec laici eis imperare
 debent, i eorumque vis seueriori senten-
 tia a laicis illata vindicatur, k vt sententiam
 excommunicationis laici ipso iure incur-
 rant manum violentam in clericos iniici-
 entes, a qua paucis causis exceptis, nō pos-
 sint, nisi a summo Pontifice absolui, l nec
 consentientibus ipsis clericis. m Clerici si-
 delitatem laicis jurare non tenentur n ac-
 quirantque sibi vt peculium castrense, et-
 iam in potestate patrum constituti, o ideo
 de his testari possunt, & eadem libere alie-
 nare: p nisi contemplatione sua Ecclesiae
 acquirerunt, q vt alibi latius explicauimus

r Episcopatus etiam hodie ipso iure vel civili liberat a patria potestate. s Clerici quoque, presbyteri, diaconi, subdiaconi, exorcista, lectores, ostiarii, acolythi, a personalibus muneribus immunes sunt. Laicus detinens clericum in vinculis, aut custodia, quamvis sine læsione seu publica seu priuata, excommunicatus est. v

3 Peregrinantium alia privilegia singularia clericorum, vt in gradu suo suscipiantur, & tam ad verbum faciendum, quam oblationem cōsecrandi innitentur: x possunt tabernas ingredi, y habitum in itinere mutare, z ab excōmunicatis cibos suscipere, aa comam relaxare, bb sacramentum pœnitentię quando cunque petierint, etiam interdicti tempore, accipere. cc

S C H O L I A.

a privilegia multa, qua conceduntur clericis, ratione ordinis ponuntur per Hippolytum de Marsilio, in suo tracta. de fideiussoribus, numero IIII. vsque ad 133. ultra qua in singulari 174. ponit aliud, vt pralatus sibi adscribens aliquid de bonis testatoris, non incidat in falsum.

b cap. quamquam 4. de censib. lib. 3. titu. 10. in Sex. c. non minus, 4. de immunita. Eccles. lib. 3. tit. 42. vbi glossa notabilis ad verba, sub tributo. clemen. præfert de censib. can. 3. nulli, 12. quæst. 2. iure etiam diuino res clericorum sunt immunes ab oneribus laicorum; Esdre 3. c. 7. etiam olim inter ethnicos Genes. 47. qua dicantur guidagia padagia tractatur in c. super quibusdam, de verbor. significat.

c l. placet, 5. C. de sacrosanct. Eccles. l. 1. C. de episc. & cleric. Nouella 133. de ecclesiasticis iuribus. §. ad hæc sancimus, seu c. 5. Inter sordida autem munera non numerantur contributiones ad refectorem itinerum, pontium, l. ad instructiones. 7. C. de sacrosanctis Eccles. dicto §. ad hæc. sunt & quedam contributiones a personis & rebus ecclesiasticis aliquando licite exactæ a laicis, consensu episcopi & superiorum eccle-

A fasticorum, urgente necessitate. vt in cap. 2. & c. non minus 4. §. quocirca, c. aduersus, 7. de immunita. ecclesiar. c. 1. §. ceterum, eo. tit. in extranag. communib.

d ca. tributum, & ca. 22. conuenior, 21. §. tributum, 23. q. 8. can. si qua causa 26. §. si. & cano. si tributum, 27. & seq. magnum quidem, 11. q. 1.

e can. in qualibet, 23. cano. secundum canonicam, 24. ca. sancitum, 25. 23. quæst. 8. ex concilio Vormacensi. ca. 50. c. sancitum, de censib.

f c. 1. vers. præter ecclesiasticum, de censib. l. 11. c. de sacrosan. Eccles. quod tamen nouum non sit, c. 3. de censib.

g c. cum venerabilis 21. de censib.

h can. beatus causa 6. q. 1.

i cap. Ecclesia, 7. de constitutio. cap. fin. de reb. Eccles. non aliena.

k de vi expulsua prohibita in ca. contra, 29. ca. laici, 37. can. inuentum, 8. 16. q. 7.

l de vi offensua in clericos commissa, tractatur fere in tota 17. quæst. 4. vsque ad 50. canonem. & maxime in cano. si quis suadente diabolo, 20. cap. quod de his, 26. cap. peruenit, 17. cap. tua vos, 19. de sentent. excommunicata. facit l. si quis in hoc genus 10. de episc. & cler. Continet autem vindicta contra violantes clericos, canon. si quis suadente 17. quæst. 4. omnes ecclesiasticas personas qui clerici dici possunt, psalmistas, qui clerici dicuntur in ca. clerici, 21. distinct. monachos Deo deuotos, can. 21. qui quis, eadem 17. quæst. 4. conuersos, cap. parrochiam 9. de sentent. excommunicata. Possunt tamen absolui ab alio quam a summo Pontifice percipientes violenter clericos, clerici impuberes, cap. 1. c. ea nascitur, 5. c. pueris, 60. de sentent. excommunicata. mulieres & delicati, quibus non datur necessitas ad eundem summum Pontificem, & absolui possunt a suo episcopo, cap. mulieres, 6. de sentent. excommunicata. Idem in monialibus, 33. eod. titul. Excipiuntur & per totum percipientes, cap. 1. de sentent. excommunicata. & si magister

- magister discipulum clericum percutiat. A
capite 1. eodem titu. si claustrales se mutuo
percutiant, cap. 2. de sentent. excommu. si
Ostiarius ratione officii alium verberet
cap. 3. & cap. veniens, eod. titu. item is, qui
percutit clericum cum uxore filia, aut
matre, aut sorore sortantem, cap. si vero.
3. de sentent. excommu. qui illatam sibi a
clerico vim repellit, dicto capit. si vero pra-
latus, qui percussit vel alius eius manda-
to, cap. peruenit, de sentent. excomm. qui B
leuem iniuriam inferunt, cap. peruenit, de
sentent. excommu. fratres etiam ordinis
Hierosolymitani cap. canonica, 50. de sen-
tent. excomm.
- m cap. contingit, 36. de sentent. excommu.
Quinimo & clericus ipse, si sibi manus in-
ferat violentas, incidit in cano. si quis sua-
dente diabolo, 7. quast. 4. ut ait Bald. in
proximo decreta. col. 8. lason ad l. 1. col.
2. de seruis fugitiuis. Chassaneus ad Rubr.
des Iustices ad verba & droict d' icelles.
In consuetud. Burgund.
- n cap. nimis 30. de iure iurand. lib. 2. tit. 24.
nisi clerici a laicis temporalia habeant, ut
ibidem dicitur: quia tunc in his minores
sunt laicis. cap. solita, de maior. obediens. ca-
no. si Episcopus, 18. dist.
- o tit. de peculio cleric. C. §. presbyteri c. 19.
Nov. 123. diximus supra late lib. 1. de pe-
culio cler.
- p vide c. 1. de testam.
- q Ecclesiasticis personis bona possunt esse tri-
plici generis. vnum dicitur patrimoniale,
ex quasitis per illos vel ex aduenientibus
ex successione testato vel intestato maio-
rum vel amicorum, vel ex contractu, ante
vel post adoptionem beneficii ecclesiastici.
Secundum genus bonorum quod post cle-
ricatum ex laboribus suis & industria cle-
rici querit. Tertium eorum, quae quis rati-
one sui beneficii vel Ecclesiae pertinetia ad
praefectos, ut quae vel procedunt de locis
Ecclesiae, vel relicta sunt Ecclesiis. Et de
primo & secundo genere bonorum clerici
possunt disponere & testari. c. quia, de te-
- stament. P. anor. ad cap. cum in officiis, eod.
titu. de tertio vero genere non possunt. dicto
cap. cum in officiis, cum sim. l. buu. de qui-
bus abunde diximus supra libro 1. tit. 26.
de peculio clericor. circa finem. vide inte-
rim auth. licentiam, C. de Episcop. & cler.
Novellam 131. cap. 17.
- r vide quae dicta sunt superiori libro, de pecu-
lio cler. tit. 26,
- s Nouella 81. constitutio, quae de dignitatib.
& episcopatu filiam liberat a patria pote-
sta. auth. sed episcopalis, C. de episc. & cler.
l. presbyteros diaconos, 16. de episcop. &
cler. C. quemadmodum nec tutela etiam
legitima dantur inuitis. can. Episcopus,
88. dist. cano. 20. de presentium, & can.
40. generaliter, 16. q. 1. l. generaliter san-
cimus, 52. de Episcop. & cler. C. Possunt
enim clerici, si velint sponte, dummodo
non sint monachi, legitimam tutelam sus-
cipere, can. peruenit, 86. dist.
- v cap. nuper a nobis, 29. de sentent. excomm.
lib. 5. titu. 39. Clericus tamen fur auctori-
tate superioris ligari poterit, & torqueri,
vsq. ad restitutionem. cap. gravis de depo-
sio.
- x cano. 38. Episcopi, 7. quast. 1. ex concilio
Carthaginensi. 2. c. 33.
- y can. clerici, 44. dist.
- z can. Episcopi, 21. q. 4.
- D aa can. quoniam causa 11. q. 1.
bb c. si quis ex clericis, de vita & hone. cler.
cc cap. quod in te, de poenit. & remissio.

CAPVT. XI.

- 1 De privilegiis circa actiones clericorum.
- 2 Beneficia.
- 3 Tempore interdicti.
- 4 Poenitentia.

Persona ecclesiastica seu clericus coram
suo praelato & iudice ecclesiastico, non
coram seculari, pro crimine a conueniri
debet b & ab illo, nō laico iudicatur, alio-
quin iudicatum non tenet, c etiam si pro
clerico pronuntiatum sit, d quia in eum
non habet iurisdictionem. e Nisi summus

Pontifex datet principi, vel alteri laico iudicandi de clericis certi loci potestatem, vel si clericus esset assassinus, vel assassinorum fautor, vel submissor, *g* vel inuentus esset delinquens in habitu seculari, *b* vel fuisset degradatus, *i* vel aliter privilegia clericatus amisisset, *k* aut si deficiat, vel non sufficiat potestas Ecclesiastica pro puniendo eius delicto. *l* Si delinquens clericus sit bigamus, *m* vel si alii similes casus occurrant. *n* Quod si agatur de personalibus actionibus, clerici quoque non coram seculari, sed Ecclesiastico conueniri debent, quamuis in laicum consentirent. *o* Quod si de rebus eorum temporalibus, & realibus actionibus, quaestio sit; debent conueniri coram iudice loci ubi res sunt. *p* In ius tamen non vocantur clerici extra suam prouinciam, nisi ad sedem Apostolicam fuerit appellatum. *q*

² Ad actiones etiam priuilegiatas clericorum pertinet, ut beneficia Ecclesiastica non nisi clericis conferantur, *r* nec ab aliis quam a clericis, *s* iure communi: item ut inopes debitores absoluantur a petitione creditorum, data idonea cautione de soluendo, ubi ad pinguiorem peruenerint fortunam, post confessum debitum. *t*

³ Utque possint clerici tempore generalis interdicti, sepeliri in cimiterio, si interdictum non fuerint transgressi, possintque eo tempore in cathedralibus Ecclesiis bini vel terni, submissa voce horas vel preces canonicas dicere. *v*

⁴ Nec possit clericis poenitentibus solemnibus poenitentia imponi, *x* solisque clericis, non laicis, sit concessa uerbi Dei publica praedicatione. *y*

SCHOLIA,

a nec ualet consuetudo contraria, can. 1. 2. 11. *quast.* 1. *cap. qualiter*, & *capit. clerici*, de iudiciis, siue agatur criminaliter, ut in *cap. at si clerici*, cod. tit. siue civiliter, *capit.* 1. & *cap. si diligenti*, de foro compet. c. si iudex laicus, de sentent. excomm. in *Sext.*

A *Rota decis.* 140. *utrum ualeat consuetudo, in antiq. iurisque diuini esse hoc privilegium ait Rota, in deci.* 829. *incip. utrum ualeat, nu.* 4. *in antiq. facit. c. vnic. de cler. coniug. in Sext. V. de Iulium Clarum, lib.* 5. *sentent. iuris, in practica criminali.* 96.

b *cap. 1. cap. cum contingat. de foro compet. nec uocatus coram seculari clericus, etiam pro crimine, tenetur comparere, uel per se, uel procuratorem etiam ob proponendam exceptionem clericatus. Archid. ad c. 2. 15. qu. 4. Felinus, ad cap. ueniens, in ultimis uerbis, de accusat. Et hanc communem opinionem esse, ait Guido Papau, decis. 450. In Gallia tamen seruatur contrarium, ut teneatur clericus uocatus coram iudice uenire uel mittere privilegium suum allegaturus, iuxta l. si quis ex aliena, de iudic. P. & ita tenet Rebuffus ad §. de constitutionib. ad uerba Gallicos Praelatos, uers. 2. quae in concord. Improbant alioquin illam consuetudinem interpretes, explicat Iulius Clarus, libr. 5. sententia. §. fin. in practica criminali, q. 36. num. 5. ait autem num. 21. *capitulum a iudice laico clericum detineri posse, donec cognoscat, an sit clericus.**

c *can. in primis. 2. quae. 1. can. clericus, 48. & seq. ca. sacerdotibus, 11. q. 1. cap. at si clerici, de iud. authen. statumimus. de Episcop. & cleric. Cod. ubi corriguntur contraria constitutiones quadam Iustinia. ut authen. causas, & authen. clericus eius tit.*

d *can. 43. placuit 11. q. 1.*

e *cap. Ecclesia sanctae Mariae, de constitutio. cap. decernimus, de iudic. cap. unico, de cleric. coniuga. in Sext. aliquando tamen obtinuit, ut pro crimine civili, uel leni, iudex laicus adiretur contra clericum, eadem tamen lege, ut lis ultra duos menses non egrederetur, nec puniretur, si reus fuisset inuentus, priusquam per Episcopum sacerdotio priuaretur. Quod si crimen fuisset Ecclesiasticum Episcopalis erat examinatio, & castigatio, authen. clericus. §. sed etiam in civili, & sequent. C. de episcop. & cleric.*

Nonnulla

Novella, 81. capit. 5. relata, in can. si quis A
cum clerico, 45. 1. quast. 1. Fuit postea hoc
ius emendatum per Fredericum Impera-
torem, in §. item statuimus, de status, &
consuetud. in extrauagantibus, post fen-
da, unde sumta est authent. statuimus. C.
de Episcop. & cleric. Sed in Gallia renoca-
tus vsus Novella, 81. §. 1. & indices ciui-
les cognoscunt de crimine priuilegiato cle-
rici, & pro communi remittunt suo iudici
punendum, ut scribit Rebuffus, in proce- B
mio ordinatio. regiarum. gloss. 5. numer.
33. notat Chassaneus, ad Rubricam, des
iustices, ad verba, & droit d'icelles, nu-
mero 49. in consuetudinibus Burgund. §.
possunt iudices regii in Gallia forbannire,
seu in exilium mittere clericos ita delin-
quentes per textum. l. quamquam, de Epi-
cop. & cleric. Exemplo Salomonis, qui da-
mnavit Abiathar sacerdotem, 3. Reg. 2. C
& pro crimine Simonie, & lese maiesta-
tis, iure ciuili potest princeps Episcopatu
reum priuare, ut in l. si quemquam, C. de
episcopatu & cleric. Sunt, & casus priuile-
giati alii, in quibus de criminibus clerico-
rum cognoscit secularis iudex, ut si cleri-
cus arma vetita portet, capi potest a iudi-
ce seculari, & puniri pecuniariter, non ta-
men corporaliter per textum, secundum D
Ioannem Fabrum, in l. addictos, de Epi-
scopa. aud. en. C. & ibi Gloss. ad verbum,
vindictetur. armorum enim delatio, etiam
clericis est interdicta, capit. secundo, de
vita & honest. cleric. est & Novella qua
armorum vsus incio principe sit interdi-
ctus, & ita non tenetur arma confiscata iu-
dex lucis inuenta enim clerico, restituere.
vtrumque firmat Iulius Clarus, libro 5.
sententiarum. §. fin. in practica criminal. E
quastio. 36. numer. 29. & 27. ubi & agit
de crimine maiestatis humana commisso
a clerico, ut puniatur a iudice laico sine de-
gradatione. Itē, si clericus infringat saluā
guardiam regum vel principum, punitur
a laico. l. secunda. C. ut nemo priuatus,
dum dicitur, vnde scandum esse illud cri-

men per omnes iudices, & ita etiam serua-
tur in Gallia, & crimina pradicta esse ita
priuilegiata, testatur Chassaneus, in con-
suetudinibus Burgund. ad titulum, des
iustices, §. quinta. ad verba, s' il n'a gra-
ce, numero 80. & 81. & rursus in nu-
mer. 82. tradit, clericos posse puniri a iudi-
cibus vel officariis regis, si ab illis offen-
dantur officiendo, per leg. vnic. si quis ius
dicenti non obtemper. Pandect. addit, &
numer. 85. posse multari clericos per offi-
ciarios regios, si velent usurpare regiam
iurisdictionem. & facit, caput ex parte in
Christo, de verborum significatione. Sed
& clericus artificium aliquod agens, & in
eo delinquens, coram laico, iudice ar-
tificii, vel laico potest conueniri. leg. fi-
nal. Codic. de iurisdic. in. omnium iudi-
cum. Sic in Gallia regii officarij cleri-
ci, puniuntur a iudice seculari, non habita-
ratione tonsura, ut & notat Chassaneus
proxime citato loco. numer. 60. Aufrerius
ad Clem. 1. nu. 5. de offi. ordinarij. Quam-
uis atibi dicat esse contrariam opinionem.
Iulius Clarus, libro quinto sententiarum
iur. §. si. in practica criminali, q. 38. n. 25.
f cap. prater hoc, §. verum, 32. distinct. ca. il-
lud, 10. q. 3. ca. ubi periculum, §. prater ea.
de elect. in Sexto. Felinus in ca. 2. & fin. de
maior. & obediē. vide multa, que notat
Rebuffus, in Rubri. de protectione concor-
datorum, ad verbum, Leo, in concordat.
ubi id locū habere in certis, nō in omnibus
generaliter, docet.
g cap. 1. de homicid. in Sexto.
h cap. 1. de apostatis.
i Quia talis post exautorizationem, sit fo-
ri secularis, cap. nouimus, de verbor. signi-
fic. cap. 2. de pœnis in Sexto. idem si incorri-
gibilis, & verbo sit clericus depositus, capit.
non ab homine, de iudic. Vide Clarum,
libr. 5. sententia. §. fin. in practica. crim. q.
36. numer. 33. 34. 35. 36. & sequen-
tibus.
k Clem. 1. de vita & honest. cleric.
l c. 20. principes seculi, 23. q. 5.

m cap. 4. de Bigamis in Sexto.

n plures alii casus, in quibus iudices seculares possunt cognoscere de criminibus clericorum, videndi apud Guilelm. Benedictum, in repetitio. ca. Raynuitus, ad verba. & uxorem nomine Delasiam, in 2. decis. nu. 140. vsque ad numerum, 162. de testamentis numerantur etiam, & probantur casus alii 19. a Chassaneo ad titulum, des iustices, §. 5. ad verba, s' il n' a grace, 47. numero vsque ad 93. in consuetudin. B Burgund.

o cap. si diligenti, & cap. si clerici, de foro competen. quibus corrigitur. l. si quis conscribendo. C. de pactis, & sub titulo iterum de Episcopis & cleric. facit nouella 79. 79. notat tamen Papius. libr. 1. Tom. 2. notariorum, casus quosdam, in quibus in actionibus personalibus clerici conueniuntur coram laicis iudicibus, vt quando obligationes habent originem a realitate, vel si mixta sunt, ex reali & personali, veluti si clericus mutuo accipiat pecuniam, & emeret officium regium vendibile, puta Thesauraris, vel aliud simile. Si a Presbytero vel t'gal in nummis constitutum hypotheca pradiorum, vel bonorum vniuersorum, petendum sit: quia inter immobilia hi census annumerantur, per l. hac edita. l. §. his illud, de secund. nupt. Et index Ecclesiasticus non est de immobilibus competens, quemadmodum, & si agatur de euictione rerum venditarum, si conueniatur Presbyter a iudice laico constitutus, sequester beneficii, ad reddendas rationes, si conducat res laici. Et ex quasi contractu conuentus, si Presbyter sine mandato res laici administret, si tutor sit, in §. tutores, de obliga. qua ex quasi contract. nasc. Postest, & beneficiarius cõpelli per secularem iudicem ad reparationem Ecclesia beneficii. l. si qui Orthodoxe, §. sane enim, de heretic. vt ad instantiam patroni, si dissipet bona Ecclesia, ca. filius, & nepotibus, 16. quaestio. 7. Item si clerici more secularium tractent negotia illis interdita, vt secula-

A res. indicari in illis possit a iudice seculari, cap. fin. de vita & honestat. cleric.

p cap. ex transmissa, 6. & sequen. de foro cõpeten. Rota decis. 551. incip. obligatus, in antiq. num. 2. videtur dicere, & in realibus clericum vti privilegio fori, attamen in patrimonialibus bonis, clerici habentur pro laicis. Panormit. ad ca. constitutus, de religio. domib. & ad cap. cum dilectus de religio. domib. Franciscus de Curie antiquior. consi. 17. Aliquando etiam in Gallia, index Ecclesiasticus cognouit de causis realibus clericorum, & mixtis, propter consilium Baldi ad authent. causam, Cod. de Episcop. & cleric. & ob sententiam canonistarum ad cap. 1. de emtion. Successu tamen temporis, res melius in senatibus discussa, & ea notto fuit interdicta iudicibus Ecclesiasticis, qui nec habiti capaces cognitionis causarum possessorii beneficiorum, que tributa iudicibus regis laicis.

q ca. vlt. prouinciarum, 4. cap. peregrina, 12. ca. non liceat, 14. & 16. neminem, 3. quest. 6. cap. 6. & cap. 7. nec extra prouinciam, 3. quest. 9. ca. duodecim, §. salvo, 5. quest. 4. & in l. omnes, qui vbiq. sum, 32. de Episcop. & cler.

r §. laici autem, in princip. 16. quaestio. 7. cap. indicatum, 89. dist. cap. 2. de institutio. ca. cum adeo, de rescrip. cap. quamuis, 17. de decimis. quamuis ex privilegio aliter aliquando, vt in beneficiis dictum.

s Iure communi etiam beneficia non conferuntur a laicis, de iure patron. cap. Massana, cap. quisquis, de election. cum similib. a nobis citatis superiore, libr. 1. titul. 28. de institutionibus: quia de rebus Ecclesiasticis laici disponere non possunt, cap. 1. & sequentibus, 96. distinctio. can. nullus laicorum, ca. placuit, ca. laicis, ca. si quis principum, ca. quicumque, §. si ergo, 16. quaest. 7. ex privilegio, quamuis aliquando laici conferat. c. dilectus, in 3. de prab. & quamuis disponat de Ecclesiasticis eodem privilegio iure, vt can. Adrianus, 63. distin. cum similib. supra dict. tit. 28. libri primi. ca. Od-

i ca. Oduardum, de solutio. lib. 3. tit. 23. Ex quo colligitur clericos non cedere bonis, ut faciunt laici. tit. de cess. bozo. Pand. & qui bonis cedere possunt. C.

v ca. quod inter 11. de pœnit. & remiss. lib. 5. tit. 38.

x Solemnis pœnitentia habet solemnitates, de quibus in can. in cap. 50. distinct. hanc neg. sacerdotes facere debent; verum deponit publice pœnitere possunt, ca. sacerdotes de pœnitent. distinctio. 6. capit. si quis sacerdos, 32. questio. 1. ca. presbyter, 82. distinct. Publicam tamen, non ante solemnem clericis ob crimen publicum, imponi posse constat, ex capit. qua sit, 7. de pœnitent. & remissio. lib. 5. tit. 38.

y cap. sicut, de her. ca. excommunicamus, 1. §. qui vero. eod. tit.

CAPVT XII.

i Qui clerici non utantur priuilegiis clericibus.

Ceterum ¶ priuilegiis clericorum non utuntur, qui relicto clericali habitu arma gerunt, & admoniti tertio a prælato noluerint deponere. **a** Si ioculatoriam, & histrionicam artem per annum exercent; vel per minus tempus a prælatis admoniti, ut relinquerent, eam non relinquerint. **b** Si heretici sint, et si officia carnicum, tabernariorum, aut macelliariorum exercent publice: **d** si bigamit, et si relicta vita monachali, vel clericali, redeat ad secularem vitam. **f** Monachis etiam, ob assiduitatem cultus diuini data priuilegia, si vagari incipiât, adimuntur. **g**

SCHOLIA.

a in cap. ad audientiam, 25. de sententia excommunicati. tit. 39. duo tractantur, quibus amittitur priuilegium clericale, vnum, si non deferatur habitus clericalis, aliud si clericus arma contra admonitionem, & **E** prohibitionem sui prælati ferat. Quare & in cap. perpendimus, 23. eod. tit. impune occiditur in seditione sacerdos, qui clericalem habitum reliquerat. Idem, in capit. cum non ab homine, 14. §. fin. & cap. cum

contingat interdum, 45. eodem tit. ubi tamen monitio triua requiritur reassumendi habitum clericalem, & tonsuram, antequam ob id exuatur clericali priuilegio. idem, in capit. 3. eod. tit. Quod intelligi debet, quando clerici dimisso habitu & tonsura se gerunt pro clericis, & in actu clericali, vel leuiter delinquunt, ut tunc moneri debeant ter, antequam priuilegiis priuentur: non autem quando dimisso habitu & ordine clericali, tanquam laici vitam degunt, in cap. 1. de apostatis, lib. 5. Veruntamen tutius, & hic erit dicere, admonitionem requiri, antequam priuentur priuilegio clericali ob dimissionem tonsura, & habitus, saltem ne eo prætenu, quod conuersentur, ut laici, possint euadere iurisdictionem Episcopi. notat textus, in ca. transmissam, 15. iuncta Glossa, ad verbum, postposito, de electio. quia non in fauorem persona tantum priuilegia clericalia conferuntur, sed in fauorem totius ordinis clericalis. cap. unico, de cleric. coniuga. in Sext. nisi agamus de excessu. & crimine immani, in quo sine tonsura, & habitu clericali delinquens, potest puniri a laico, ut indignus priuilegio clericali, quod re ipsa, & eo contempto amisit, seque ipsum beneficio indignum reddidit. dist. capit. cum non ab homine, & cap. perpendimus, de sentent. excommun. capit. unico, de cleric. coniuga. in Sext. Et ita defendit Clarus, libro quinto, sententiarum iuris. §. final. in practica criminali, questio. 36. numer. 23. si modo sine habitu, & tonsura delictum commiserit: contra, si cum illis, numer. 24. eo. Et in hoc rursus obseruamus, quodq; decidit Guido Papau, decis. 138. regula, qua priuat beneficio clericali clericum per non delationem habitus, vel tonsura, habere locum tantum in simplicibus clericis, non in promotis ad sacros ordines, citat Clement. 2. de vita & honestate clerico. ubi & isti clerici ab aliis distinguuntur. Rursus, & obseruandum, quod ait Iulius Clarus predicto. §. fin. questio. 36.

num. 19. quod hac, que de clerico priuando non deferente habitu & tonsuram dicta sunt, intelligi debeant, in eo est coniugatus. Caterum clerici non coniugati, licet non deferant tonsuram aut habitum, gaudet privilegio fori, nec possunt a iudice laico puniri. cap. si iudex, de sententia excommunic. in Sexto. Nihilominus tamen. Et illud verum erit, ut si talis clericus non coniugatus monitus fuerit a suo pralato, ut deferat habitum & tonsuram, ipse autem contemnis monitionibus noluerit deferre, habeatur pro laico, ut & clericus coniugatus, ter monitus contemnens. Habetur autem pro trina monitione, si ea fiat semel monitio deferendo habitum & tonsuram sub pena amissionis privilegii clericalis, ut ait idem Clarus, eadem questione 36. nu. 20. & Hostiens. ad cap. 1. Ne cleric. vel monach. In Gallia sine monitione, clericus qui nomen dedit militia armata regie, accipitque ab eo stipendia, ipso facto amittit privilegia clericalia: cui, & ad stipulatur inter pretes, ad capit. fin. de cleric. coniuga. & ad cap. perpendimus, de senten. excommu-

nica. nisi postea restitutus seu rehabilitatus fuerit ad illa per summum Pontificem. Vide de militibus clericis, Chassanum, ad §. 5. des iustices, ad verba, s' il n' a grace, nu. 45. in consuetud. Burgund.
 b cap. unico, de vita, & honesta. clerico. in Sexto.
 c cap. principes seculi, 23. quast. 5. quare, & propter hoc crimen depositi, tradatur Curia seculari. cap. ad abolendam, de heretic. l. 1. C. eod. tit. Et ita iudicatum fuisse, alias, tradit Chassan. in proxime citato loco. nu. 57. non enim meretur Ecclesia privilegium, qui eam impugnat, capit. quia frustra, de usur. l. 3. de Episcopali audien. C. l. auxilium, de mino. P.
 d Clemen. 1. de vita, & honesta cleric.
 e cap. 1. de Bigamis. in Sexto. vide decif. Capella Tholosana, 64. & 254. & 255. ubi explicatur, num omnes bigami privilegia clericalia amittant.
 f cap. 1. de apostolis. Authent. sed neque, de Episcop. & cleric. §. sed neque curialem, ca. 15. Nonell. 123. de sanctissimis Episcopis.
 g l. generaliter, § 2. C. de Episcop. & cler.

PARTITIONVM IVRIS PONTIFICII SEV CA- NONICI. LIBER TERTIVS.

DE PACTIS.

TITVLVS PRIMVS.

• Hic titulus exstat de pactis, libr. 1. decretalium, titul. 35. in Sexto. tit. 18. libr. 2. Pandect. titul. 14. & libr. 2. Cod. tit. 3. eo pertinent tituli de Pactis inter emptorem & venditorem, libro 4. C. tit. 54. de pactis conuentis tam super dote, quam super donatione propter nuptias, & parafernis, libr. 5. Cod. tit. 24. de pactis dotalibus, libr. 23. Pandect. titul. 4. de pactis pignorum, & commissoria lege

in pignoribus rescindenda. libr. 8. Cod. tit. 35. Nouella Leonis, 19. de pacto paterno, ex quo heredem futurum filium. De filiis natis ex matrimonio ad Morganaticam contracto, libr. 2. feudorum. tit. 29. De conuentione inter Dominum & fidelem, libr. 1. Feudorum. tit. 10.

CAPVT. I.

- 1 Continuatio libri tertii ad superiores, & dicendorum capita.
- 2 Obligationum diuiso.

Explica-